Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 январдан чиқа бошлаган

№ 207 (8. 149) ◆ 1992 йил 21 октябрь, чоршанба ◆ Нархи 2 сўм.

** Бир корхона янгиликлари*

ЖАҲОН УЛЧОВЛАРИ АСОСИДА

60-ЙИЛЛАРНИНГ ўрталарида Тошкент кабель заводи дунёда биринчи бўлиб рангли металлни қуйиб, чиғирлаб узлуксиз сим тайёрлаш билан жаҳонга донғи кетган эди.

Айни кунга келиб талаб ўзгариб янада мукаммал симларга эҳтиёж ортяпти. Шуни ҳисобга олиб Ўрта Осиё кабеллар ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Металлург» ижара корхонасида янги корпус қурилиши бошланди.

Америкаликлар технологияси ўрнатиладиган янги қуюв-чиғирлаш линияси 8 миллиметр диаметрли мис ва симларни чиқара бошлайди. Жаҳон ўлчовлари асосида тайёрланадиган бу маҳсулотлар дунёдаги саноқли корхоналарда ишлаб чиқарилади.

СИРЛАНГАН СИМ

ОДАТДА кабель ва симлар пластик, полиэтилен ва резина билан қопланади. Бу унинг электр қувватини беҳуда сарфланишига йўл қўймайди. Техника хавфсизлиги ва бошқа талаблар асосида шундай қилинади.

«Металлург» дегрезлари эндиликда сирланган, яъни эмаль қопланган сим ишлаб чиқаришни режалаштиришди. Италиялик мутахассислар билан ҳамкорликда амалга ошириладиган бу иш ҳам дунёдаги саноқли корхоналарда йўлга қўйилган.

Мавжуд чиғирлаш машинасининг ўрнига янги линия ўрнатилади. Ишлаб чиқариш корпусини қайта таъмирлаш бошланди. Дастлабки вақтларда йилига 5 минг тоннадан сирланган сим тайёрлаш кўзда тутилмоқда. Шуниси эътиборлики, кабелсозларнинг янги маҳсулоти айрим жиҳатлари билан жаҳонда ягона ҳисобланади.

ЭНГ КАТТА ЧАҚМОҚ ЛИНЗА

БИРЛАШМАНИНГ «Кристалл» ижара корхонаси мутахассислари одатдагидан катта бўлган чақмоқ линза тайёрлашни ўзлаштирдилар. Бунинг учун махсус машина мослаштирилди. Хом ашё таркиби ҳам қисман ўзгартирилди.

Узунлиги уч метр, диаметри 20 сантиметрли чақмоқ линзанинг дастлабки туркуми Санкт-Петербургга жўнатилди. Россия олимлари буюртмаси асосида тайёрланган бу ноёб маҳсулотни тайёрлаш унча қийин кечмади.

ФАХРИЙЛАР—ЭЪЗОЗДА

БИРЛАШМАДА қарийб чорак асрдан буён ажойиб анъана давом этмоқда. Корхонада 25 йил узлуксиз ишлаган эркаклар ва 20 йил ишлаган аёлларга «Завод фахрийси» унвони берилади.

Яқинда 58 нафар ишчи-хизматчи ана шу шарафга муяссар бўлишди. Бирлашма касаба уюшмаси қўмитасининг ташаббуси билан улар учун корхонанинг Бўстонлиқ районида жойлашган «Зилола» болалар соғломлаштириш масканида тантанали йиғилиш ўтказилди.

Фахрийлар тоғ ҳавосида дам олиб, ҳордиқ чиқариб қайтдилар. Уларга фахрийлик нишони билан бирга қимматбаҳо совғалар берилди.

Бирлашма ижарачилар кенгашининг қарори билан фахрийлар яшаётган завод тасарруфидаги уйлар текинга хусусийлаштирилади.

МОДДИЙ МАДАД

БИРЛАШМА касаба уюшмаси қўмитаси кўп йиллар корхонада ишлаб айни кунларда қарилик нафақасига чиққан, боқувчисиз қолган кексалардан тез-тез хабар олишни уюштирмоқда. Яқинда ана шундай қариялардан 30 нафарига 500 сўмдан пул ажратилиб, уйларига элтиб берилди.

Шунингдек, завод оталиғидаги Ф. Хўжаев маҳалласида 20 нафар ёлғиз кексаларга ҳам 500 сўмдан моддий кўмак берилди.

ҚИШ ТАРАДДУДИ

ОДАТДАГИДЕК бу йил ҳам бирлашма маъмурияти, ижара корхоналарнинг раҳбарияти ишчи-хизматчиларга қиш учун картошка ва сабзавот маҳсулотларини олишларига қулайлик яратишмоқда.

Айни кунларда кабелсозлар шаҳар бозорларига овора бўлмасдан корхонанинг ўзида дала неъматларини сотиб олмоқдалар. Маҳсулот айирбошлаш усули билан келтирилаётган картошка, пиёз, олма ва бошқа қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ҳам сифатли, ҳам арзон бўлмоқда.

Садриддин ШАМСИДДИНОВ.

Илғарилари шаҳримиздаги 2-пойабзал бирлашмаси ишлаб чиқараётган маҳсулотларнинг аксарияти сифатсиз чиқарди. Бу эса ўз навбатида харидорларнинг ҳақли эътирозларига сабаб бўларди. Ҳозир эса буннинг акси. Тўғри ҳозир ҳам хом ашёнинг сифатсизлиги туфайли корхонада яроқсиз маҳсулотлар учраб туради. Лекин корхонада тикилаётган оёқ кийимлар асосан замонавий ҳамда сифатли чиқмоқда. Бунга корхона ишчи ва хизматчиларининг ишга сидқидилдан ёндошганликлари туфайли эришилмоқда.

СУРАТЛАРДА: корхона иш фаолиятидан айрим лавҳалар.

Ҳаким Солиҳов суратлари.

ҲУКУМАТ ҚОНУН ИЖРОСИ БИЛАН БЕВОСИТА ШУҒУЛЛАНМОҚДА

Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири, Давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш бўйича вазирлар маҳкамаси комиссиясининг раиси А. Муталовнинг Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги мухбирининг саволларига жавоблари

Мухбир — Абдулҳошим Муталович, бугун тарихий кун, ўзбек халқининг асрлар мобайнидаги орзуси рўёбга чиққан кун. 1989 йилнинг 21 октябрида Ўзбекистон Олий Кенгашининг сессиясида ўзбек тилига давлат мақоми берилди.

Мазкур сессияда ушбу қонунни қабул қилишнинг ўзи бўлгани йўқ. Айрим гуруҳлар томонидан тазйиқ ҳам бўлди. Шундай бўлсада, баъзи камчиликлардан ҳоли бўлмаган ҳолда, мустақиллигимизнинг бойчечаги бўлмиш ушбу қонун қабул қилинди. Мана шу ўтган давр мобайнида сиз раислик қилаётган давлат комиссияси томонидан жуда кўп ишлар амалга оширилди. Суҳбатимиз аввалида шу ҳақда сўз юритсангиз.

А. МУТАЛОВ. — Ҳақиқатан ҳам ўша 1989 йилда «Ўзбекистон Республикасининг Давлат тили ҳақида» қонун қабул қилиниши катта воқеа бўлган эди. Чунки бу қонун мустақиллигимизнинг илк нишонаси эди. Тоталитаризм тузуми шароитида бундай қонунни қабул қилиш катта жасорат, фидойиликни талаб этарди.

Қонун ижроси Вазирлар маҳкамасига топширилган. Шуни ҳисобга олиб қонунни амалга ошириш бўйича давлат дастури ишлаб чиқилди. Дастур 1990 йил 19 февралда Вазирлар маҳкамаси қарори билан тасдиқланди. Давлат дастурида Республикамиз вазирликлари, комитетлари, идоралари, ташкилотлари, корхоналари, вилоятлари, шаҳарлари, районлари олдида турган вазифалар ўз ифодасини топган бўлиб, давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш тадбирлари мажмуасидир. Ўша қарорга биноан вазирлар маҳкамасининг Давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш комиссияси ҳам тасдиқланган.

Мен Вазирлар маҳкамаси комиссиясининг кейинги йиллардаги иши ҳақидагина тўхталиб ўтмоқчиман. Энг аввало, комиссиянинг иш тартиби ўзгарди. Унда турли масалалар билан шуғулланувчи кичик гуруҳлар тузилди. Комиссия муҳокамасига қўйиладиган масалалар олдин ўша кичик гуруҳларда муҳокама этилади, кейин комиссия муҳокамасига тақдим этилади.

1992 йилдаги комиссия мажлисларида Алоқа ва Адлия вазирликларида, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясида, Фарғона шаҳри ва Қува районида, Ўзбекистон матлубот жамиятлари уюшмаси — Ўзбекбирлашувда давлат тили ҳақидаги қонуннинг бажарилиши кўриб чиқилди.

Муҳокамада маълум бўлдики, жойларда давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш соҳасида яхши ишлар қилинмоқда. Бироқ ҳали анчагина муаммолар борлиги ҳам аниқланди. «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясидаги бу соҳадаги камчиликлар айниқса қаттиқ танқид қилинган эди. Мазкур идора раҳбарлари танқиддан тўғри хулоса чиқариб ҳозир аҳволни ўнгламоқдалар.

Давлат тили ҳақидаги қонунни ҳаётга татбиқ этиш бўйича амалга оширилаётган ишларимизнинг айрим соҳаларида сусткашликка, аниқроғи, бефаҳмликка йўл қўйилаётгани ҳам кўзга ташланиб қолмоқда. Хусусан, давлат тилини билмайдиган республика фуқароларини ўз хизмат вазифаларини бажариш учун зарур даражада ўзбек тилига ўргатишда жойларда назоратнинг пастлиги туфайли сезиларли самарага эришиш қийин бўляпти. Бу масала комиссиянинг навбатдаги мажлисида атрофлича таҳлил этилиши режалаштирилган.

Комиссиянинг бир мажлисида қонуннинг умуман республикамизда бажарилиш аҳволи муҳокама этилди. Унда барча вилоятлардан вакиллар — тил комиссиялари раҳбарлари иштирок этдилар.

Вазирликлар маҳкамасининг Давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш бўйича комиссияси аъзолари вилоятларга бириктирилганлар. Улар вақти-вақти билан жойларда бўлиб, тил ҳақидаги қонуннинг бажарилиши билан бевосита танишиб, комиссияга масала киритадилар.

Комиссия мажлисларида атамашунослик, топонимия масалалари ҳам муҳокама этилмоқда. Атамашунослик комитети тавсия этган атамалар тасдиқдан ўтмоқда.

— Ҳозир ҳаммамизга аён, иқтисодий жиҳатдан қийин бир вазият. Ана шундай шароитда республикамиз ҳукумати, айниқса, Президентимиз Ислом Каримов раҳбарлигида давлат тили ҳақидаги қонунни амалга оширишда кўп ишлар қилиняпти. Ўзбек тилининг равнақига ҳеч қачон ҳозиргидек ғамхўрлик бўлмаган.

— Иқтисодий қийинчиликлар-ку бор гап. Лекин барибир қонунларимизни ижро этишни орқага суриб қўйишимиз тўғри бўлмайди. Президентимиз И. Каримов давлат тили ҳақидаги қонунни амалга ошириш учун барча имкониятларни яратиб бермоқда.

Президентимизнинг Мустақиллик майдони тўғрисидаги фармони ҳам бевосита давлат тили ҳақидаги қонунга алоқадор. Ҳозир бу фармон район ва вилоятлар, шаҳарларда янги ном қўйишда дастурил-амал бўлмоқда.

— Навбатдаги саволим анча баҳс ва тортишувларга сабаб бўлаётган мавзуга дахлдор. Ёзувимиз қайси графикага асосланиши керак!

— Ҳақиқатан ҳам бу масала мураккаб. Республикамизда бир гуруҳ мутахассислар араб алифбосига, бир гуруҳ олимлар эса лотин алифбосига ўтиш керак, демоқдалар. Учинчи тоифа одамларнинг фикрича, кириллица қолавериши лозим.

Ҳозир мазкур масала хусусида олий кенгаш ҳузурида тузилган ўзбек имлоси масалалари бўйича комиссия иш олиб бормоқда.

— Абдулҳошим Муталович. Қонунни кўздан кечирадиган бўлсак, унинг қатор моддаларини жамият турмушининг ҳамма томонларига босқичма-босқич жорий этиш мақсадида муддатлар белгиланган. Масалан, 4, 7 ва 8-моддалар саккиз йилда ижро этилади, деб белгиланган. 5, 24-моддаларни амалга ошириш муддати эса тугади.

— Аввалламбор, давлат тили ҳақидаги қонуннинг ўзи тўғрисида. Маълумки, қонун совет тузуми даврида қабул қилинган. Эндиликда биз мустақил давлатмиз. Шуларни ва матбуотда айтилган фикр-мулоҳазаларни ҳисобга олиб, давлат тили ҳақидаги қонунга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш кераклигини комиссияда муҳокама этганмиз. Комиссия аъзоларидан ишчи гуруҳи тузилган. Ҳозир шу ишчи гуруҳи Олий Кенгаш комитети билан ҳамкорликда қонунга киритиладиган ўзгартишлар ҳам қўшимчалар лойиҳасини тайёрлаган. Биз уни комиссияда муҳокама қилиб, Олий Кенгашга тақдим этамиз.

Сиз айтган мулоҳазалар ўша лойиҳада ҳисобга олинган, деб ўйлайман.

— Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги республика атамашунослик комитети қисқа муддатда катта ишларни амалга оширди. Илмий, илмий-оммабоп адабиётларда, дарсликларда, айниқса оммавий ахборот воситаларида атамаларни қўллашда бошбошдоқлик авжига чиққан эди. Ушбу комитетнинг меҳнати туфайли бунга анча чек қўйилди...

— Атамашунослик комитети вазифаларидан бири — атамаларни тартибга солишдан иборат. Дастлабки пайтларда ана шу идора бу ишларни эплай олмади. Оқибатда ҳар хилликлар, чалкашликлар рўй берди, тушунилиши қийин сўзлар ҳам атама сифатида тақдим этилди.

Комитет фаолияти кейинги вақтда анча яхшиланди, атама танлашнинг илмий принциплари ишлаб чиқилди. Ўзгартирилиши лозим деб топилган атамалар хусусида зиёлилар билан маслаҳатлашилди. «Ўзбекистон овози» газетасининг тўрт сонида «Қайси бири маъқул?» деган сарлавҳа билан комитет тавсиялари эълон қилинди. Анчагина таклифлар тушди. Ана шу асосда тавсиялар тайёрланди. Биз комиссия мажлисида буларни муҳокама қилиб, тасдиқдан ўтказмоқдамиз. Комитет луғатлар тузиш, уларни муҳокама қилишни ҳам йўлга қўйди. Ҳозир кичик ҳажмли луғатлар тузилмоқда.

— Давлат тили ҳақидаги қонун ижроси республикада бир текисда боряпти, деб бўлмайди...

— Тўғри, баъзи мисолларни айтиб ўтай. Масалан, Адлия вазирлиги ўтган йилиёқ давлат тилида иш юрита бошлаган эди. Лекин айрим ташкилотлар, масалан, Фанлар академиясидаги кўплаб институтлар давлат тилига ўтмагани ҳақида газеталарда ёзилди. Бу жуда ажабланарли ҳол. Бундай мисоллар, афсуски, оз эмас.

— Ҳозир республикамизда Ўзбекистон Конституцияси лойиҳаси қизғин муҳокама қилинмоқда. Ушбу лойиҳанинг 4-моддасида шундай дейилади: «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ўзбек тилидир». Конституция лойиҳасидаги ушбу модда ҳақида мулоҳазангизни айтсангиз.

— Давлат тили ҳақидаги модда Конституцияга кириши керак. Лекин бу шу ҳақда алоҳида қонун бўлишини истисно этмайди, деб ўйлайман. Чунки, алоҳида қонунда унинг ўзига хос томонлари, мураккабликлари акс этади. Бунинг устига бизнинг шароитда бу ишни босқичма-босқич олиб боришга зарурат бор.

— Сермазмун суҳбатингиз учун раҳмат.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

⊙ Ўзбекистон пахтакорлари учинчи миллион тонна ҳисобига пахта топшира бошладилар. Шуни айтиш керакки, кейинги кунларда Тошкент, Сирдарё, Жиззах вилоятларининг пахтакорлари ҳам иш суръатини жадаллаштирдилар. Тошкент вилояти республика вилоятлари орасида кунлик пахта топшириш салмоғи бўйича карвонбошилик қилмоқда.

⊙ Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасида Бош вазир Абдулҳошим Муталов раислигида давлат тили тўғрисидаги Қонунни амалга ошириш комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлди. Унда давлат тили тўғрисидаги Қонун ва дастурнинг республика матлубот жамиятлари уюшмасида қандай бажарилаётганлиги тўғрисидаги масала муҳокама этилди.

⊙ Кеча Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашида муаллимлар, республика халқ маорифи ходимлари билан ушбу партия раҳбариятининг учрашуви бўлиб ўтди. Учрашувда мамлакатда халқ маорифини ислоҳ қилиш ва ривожлантириш борасида ўтказилаётган ички сиёсат, мустақиллик шароитида халқ таълими олдида турган долзарб муаммолар хусусида гап борди.

⊙ Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ҳузуридаги Маслаҳат кенгашининг бўлиб ўтган мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» рисоласи ва Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳаси муҳокама қилинди.

⊙ Тўрақўрғон районида болалар байрами ўтказилди. Байрамни уюштирган район ҳокимлиги кўп болали 47 оиланинг барча фарзандларига 1000 сўмдан пул ўтказилган жамғарма дафтарчаларини ҳам топширди.

⊙ Гулистон тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси «Гулчеҳра» деб аталувчи ўз дўконини очди. Дўкон пештахталарига қўйилган болалар ва аёллар либосларининг ўзигина эмас, балки уларнинг нархи ҳам харидорларга маъқул тушмоқда. Гап шундаки, ушбу дўконда сотилаётган маҳсулотларнинг нархи давлат савдосига қўйилган молларникидан 20 фоиз арзондир.

⊙ Тошкентдаги 21-болалар уйи ажойиб қилиб таъмирлангандан сўнг яна ўз эшикларини очди. Шуни айтиш керакки, болалар уйи қурилиши ва уни жиҳозлашга олийҳиммат кишилар ва ташкилотлар салмоқли улуш қўшдилар. Болалар уйининг ҳисоб рақамига 10 миллион сўмга яқин моддий хайрия ёрдами келиб тушди.

ҲАМДУСТЛИКДА

⊙ Россия ҳукуматининг фармойишига биноан ижтимоий-сиёсий можаролар пайтида зарар кўрган Тожикистоннинг Кўлоб, Қўрғонтепа ва Тоғли Бадахшон вилоятлари аҳолисига инсонийлик ёрдами кўрсатилади. Уларга озиқ-овқат маҳсулотлари, шунингдек икки тонна дори-дармонлар ва 1 миллион сўмлик ҳажмдаги боғлов материаллари жўнатиладиган бўлди.

⊙ Кеча ярим йиллик танаффусдан сўнг белорус парламенти яна ўз ишини бошлади. Депутатлар сессия кун тартибига қарийб юзта масалани муҳокама қилишни таклиф этмоқдалар.

⊙ Америка долларининг биржадаги ўрни яна рекорд даражага сақраб кетди. Кеча Москвадаги навбатдаги банклараро валюта биржасида у 368 сўмни ташкил этди. Бу бундан аввалги кўрсаткичдан 30 сўм кўп демакдир.

⊙ Коми Республикасининг Усть-Кулом районидаги Усть-Нем қишлоғи ҳудудида АН—28 самолёти ҳалокатга учради. Самолёт бортидаги 14 йўловчи ва экипажнинг икки аъзоси ҳалок бўлди. Бир киши омон қолди.

⊙ Олмаотада самбо бўйича жаҳон Кубоги мусобақалари ниҳоясига етди. 11 мамлакат самбочилари қатнашган бу мусобақада Ўзбекистон командаси муваффақиятли иштирок этди. Ҳамюртларимиз учинчи ўрин учун бўлган беллашувда Мўғулистон командасини мағлубиятга учратдилар.

ХОРИЖДА

⊙ Эстония парламенти «Ватан» фракциясининг вакили Март Лаарни бош вазир этиб тасдиқлади ва унинг зиммасига янги ҳукуматни тузишни топширди. 32 ёшли номзодни ва унинг дастурини 101 депутатдан 54 депутат қўллаб-қувватлади.

⊙ Шимолий Атлантика блокига кирувчи мамлакатларнинг мудофаа вазирлари Глениглзга (Шотландия) йиғилдилар. Уларнинг муҳокамасига қўйилган бош масала — НАТОнинг ядровий сиёсатидир.

⊙ ГФР бундестагининг «яшиллар» партиясидан бўлган собиқ депутатлари, таниқли сиёсий арбоблар Петра Келли ва бундесвернинг истеъфодаги генерал-майори Герт Бастианлар полиция томонидан Бонндаги ўз уйлари олдидан ўлик ҳолида топилдилар.

⊙ Даниялик балиқчи Арктиканинг Гренландия соҳилларидан унчалик узоқ бўлмаган кичик оролида 15 кун мобайнида фақат қор еб ўз ҳаётини сақлаб қолди. Балиқчининг кемасида ёнилғи тугаб қолгандан кейин у шу кўйга тушди. 15 кун ичида у 22 килограмм озди.

Обуна—93 — Обуна—93

Энди кўнглим хотиржам

ҲАР сафар кечки пайт ишдан сўнг газеталар дўконидан «Тошкент оқшоми» газетасини харид қилиш одатим бор. Аммо сўнгги пайтларда уни сотувда топиш мушкул бўлиб қолди. Шунинг учун келаси йилга «Тошкент оқшоми»га обуна бўлиб кўнглим хотиржам бўлди. Чунки газета саҳифаларида бериладиган шаҳар ҳаётидаги сўнгги янгиликлар, қизиқарли мақолалар, суҳбатлар, кундалик турмушда асқотадиган фойдали маслаҳатлар киши чарчоғини ёзибгина қолмай, унинг маънавий оламини ҳам бойитади. Ўзимдан мисол: ҳар сафар кечки пайт «Тошкент оқшоми»ни ўқисам, эртаси куни ишга яхши кайфият билан келаман.

Д. АСИЛОВ,
«Сергели-4» мавзесида истиқомат қилувчи.

Фаоллик кўрсатиб

ОБУНА мавсуми якунланишига қисқа вақт қолди. Айни вақтда қайси ташкилот ёки қайси район пешқадамлиги ўз-ўзидан маълум бўлмоқда. Яккасарой районидаги бир қанча ташкилот ва ишлаб чиқариш бирлашмаларининг фаолияти фикримизнинг далилидир.

— Биз трестимизда меҳнат қилаётган 500 нафар ишчини «Тошкент оқшоми»га обуна қилдик, — дейди район ошхоналар трестининг директори Хожибек Ўрмонов. — Бундан барча ишчиларимиз мамнун бўлишди.

Район акционерлик жамиятида ҳам обуна қизғин олиб борилмоқда. Бу ерда ҳозиргача 100 киши биргина «Оқшом» учун ёзилди.

— Жамоамиз бу газетанинг доимий мухлиси саналади, — дейди акционерлик жамияти раиси Ғайрат Мансуров. — Саҳифаларда берилаётган ҳар бир мақолаларнинг ўз хусусиятга эга эканлиги манзур бўлмоқда. Айниқса «Автоҳаваскор» ва «Чорраҳа» саҳифаларидаги материалларни ёшлар қизиқиб ўқишмоқда.

Ишлаб чиқариш бирлашмалари орасида 1-пойабзал корхонаси пешқадамлик қилмоқда. Корхона директори Абдулла Тўлаганов обуна ишларига ўзи бош-қош бўлмоқда.

Гулзода АБДУЛЛА қизи.

«Тошкент оқшоми»га обуна давом этмоқда

Яна бир бор эслатиб ўтамиз:

⊙ Бир йиллик обуна нархи — 510 сўм.

⊙ Олти ойга — 255 сўм.

⊙ Уч ойга — 127 сўм 50 тийин.

⊙ Бир ойга — 42 сўм 50 тийин.

«Тошкент оқшоми» Ўзбекистонда атиги уч-тўрт нашрлар қаторида ҳафтасига беш мартадан чиқадиган газета эканлигини унутманг!

** Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳаси — умумхалқ муҳокамасида*

ИНСОНИЙ ИСТИҚБОЛ ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Конституцияси лойиҳаси вақтли матбуотда эълон қилинганига ҳам икки ҳафтадан ошди. Хизмат бурчим юзасидан ўтган вақт давомида қатор маҳаллалар, корхоналар ва ташкилотларда Қомусимиз лойиҳаси муҳокамасига бағишланган давра ҳамда йиғилишларда қатнашишимга тўғри келди. Ҳақиқатан ҳам меҳнаткашлар бу тарихий ҳужжатни зўр мамнуният ва катта қизиқиш билан муҳокама қилмоқдалар. Кўпчилик аҳоли — Асосий Қонун узоқ йиллар ўзгармас бўлиб қолиши учун пухта ва пишиқ бўлишини таъкидламоқдалар.

Ҳақиқатан ҳам жамиятни одилона демократия ва ҳақиқий инсонийлик асосида ташкил этишда давлат ҳамда унинг Асосий Қонуни — Конституциянинг аҳамияти улуғвор. Конституция ўз моҳият эътибори билан ҳар қандай демократик жамиятнинг асосий белгиларидан бири бўлиб, унда давлатнинг ижтимоий тузилиши, давлат ҳокимияти идоралари ва уларнинг фаолиятларини ташкил этиш қоидалари, сайлов тизими, фуқароларнинг энг муҳим ҳуқуқ-бурчлари ифода этилади. Мустақил давлатимиз Конституцияси лойиҳасида ана шуларни қамраб олиш сари барваста одим ташланган. Бу албатта Конституция ишчи комиссияси аъзоларининг фидокорона меҳнатлари самарасидадир.

Аммо лойиҳа қусурлардан мутлақо холи эмас. У шунинг учун ҳам кўпнинг муҳокамасига ҳавола этилган. Ана шундан фойдаланиб, учрашувларда билдирилган фикрларни инобатга олиб, лойиҳа хусусида айрим таклифларимни изҳор этмоқчиман. Лойиҳанинг 50-моддасида ижтимоий бозор хўжалиги Ўзбекистон иқтисодиётининг негизи сифатида ифодаланган. Аслида, бозор хўжалиги ҳеч қачон иқтисодиётнинг негизини ташкил эта олмайди. Иқтисодчилик фани асосларидан бизга маълумки, иқтисодиётнинг негизини мулк ташкил этади. Бозор эса мулкчилик шаклларини ҳаракатга келтирувчи восита ҳисобланади. Агарда, лойиҳада таъкидланганидек, бозор хўжалиги бизнинг иқтисодиётимиз негизини ташкил этганида эди, бугунги қимматчилик рўй бермас эди. Шунинг учун бу моддани қайта таҳрир этиш зарур деб ўйлайман.

Иккинчи бобда халқ ҳокимиятчилиги билан инсонларнинг ҳуқуқ ва бурчлари аралашиб кетган. Тўғри, улар моддалар билан ажратилган бўлса ҳам оддий фуқаро англаб етолмайдиган даражададир. Масалан, шу бобнинг 8-моддасида Ўзбекистон халқига таъриф берилади. Кейинги моддаларда халқ ҳокимиятчилиги хусусида фикр юритилади. Шу боис ушбу бобнинг сарлавҳасини **«Инсонларнинг ҳуқуқ, бурчлари ва халқ ҳокимиятчилиги»** деб ўзгартирилиши мақсадга молик бўларди.

Тўққизинчи бобнинг 60-моддасидаги «Оила жамиятнинг асосий бўғинидир» жумласига қўшила олмайман. Чунки, оила жамиятнинг эмас, балки давлатнинг асосий бўғини бўлиши мумкин. Ҳар қандай жамиятнинг асосий бўғинини яъни туб негизини фақат ижтимоий ишлаб чиқариш ташкил этади. Оила эса, инсонларнинг қон-қардошлик ёки никоҳга асосланган ижтимоий бирлигининг барқарор шакли, давлатнинг асосий эканини унутмаслигимиз зарур. Бу борада давлат билан жамиятнинг орасидаги тушунчаларни ва фарқларни англамоқ керак.

Ўн учинчи бобдаги моддаларда асосий фикр сиёсий партиялар ва жамоат уюшмалари ҳақида боради. Шунинг учун бу бобнинг сарлавҳасини ўзгартиришни таклиф қиламан ва унинг **«Сиёсий партиялар ва жамоат уюшмалари»** деб номланишини истайман.

Лойиҳанинг 90-моддасидаги «Президент ўз вазифасини бажариб турган даврда сиёсий партияга аъзолигини тўхтатиб туради» деган жумла мени анча ўйлантириб қўйди. Ахир, бу инсон ҳуқуқларини чеклаш эмасми?! Партия аъзолигида турадими, йўқми буни ҳар бир шахснинг ўзи ҳал қилади. Нима, Президент бўлган киши шахс эркинлигидан, ҳуқуқидан ажраладими? Ажралмаса, нега бу жумла лойиҳага киритилди.

Агар, Туркия давлатидагидек йўл тутадиган бўлсак, у ҳолда Президент бутун давлат бошқарувини ўзи аъзо бўлган партия аъзоларидан ташкил топтириши керак. Ундан кейин ўзи партиядан вақтинча чиқади. Бизда эса ундай эмас, Давлат бошқаруви аппаратида турли партияларнинг аъзолари ва партиясиз ўртоқлар ишлаб турибди. Ана шуни ҳисобга олиб, лойиҳадан юқоридаги жумлани олиб ташлашни таклиф қиламан.

Хуллас, ҳали лойиҳада муҳокамага молик ва таҳрирталаб боблар, моддалар анчагина. Масалан, 59-моддада «Жамоат бирлашмаларини тарқатиб юбориш, улар фаолиятини таъқиқлаб ёки чеклаб қўйиш фақат суд қарори асосидагина амалга оширилади» дейилган. Нега энди жамоат бирлашмалари фақат суд қарорини кутиб ўтириши керак. Улар ўзини-ўзи тарқатиб юбориши ҳам мумкин-ку.

Конституция лойиҳасида нима учундир давлат назорати органлари, маҳаллалар ҳақида фикр юритилмаган. Давлат мавжуд экан унинг назорат органлари ҳам бўлиши керак. Ўзбекнинг хоҳ қишлоқда бўлсин, хоҳ шаҳарда бўлсин маҳалла — маҳалла бўлиб, бирикиб-бирлашиб, ўзига хос ёзилмаган қоидалар асосида ўзини-ўзи идора қилиб, қўллаб-қувватлаб асрлар оша яшаш тарзи бор. Бу Асосий Қонунимиздан тушиб қолиши мумкин эмас. Конституцияга албатта маҳаллалар тўғрисида модда киритилиши зарур.

Қомусимиз номини **«Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси — Асосий Қонуни»** деб ўзгартирилишини таклиф қиламан. Республикамиз Конституцияси умумхалқ муҳокамасидан кейин мукаммал ва тўлиқ қомусга айланишига ишонаман. У жамиятимиз аҳолисини ривожланган давлатларда яшовчилар каби эркин, фаровон ҳаёт кечиришларини таъминлашда истиқбол қонуни бўлиб қолишига имон келтираман.

Худойназар ҒОЙИБОВ,
Ўзбекистон Халқ демократик партиясининг Чилонзор районидаги 1-ҳудудий ташкилоти котиби.

Тошкент қурилиш бош бошқармасига қарашли 4-тресга 19-қурилиш бошқармасининг Ю. Содиқов бошлиқ бригада аъзолари ҳозирги кунда «Ирригатор» мавзесида қурилиш ишларини олиб боришмоқда. Айни пайтда бунёдкорлар янги турар жой биносининг пойдеворини тиклашмоқда.

СУРАТДА: бригада аъзолари иш устида.

Андрей Пишненко сурати.

** Касаба уюшмалари фаолиятидан*

ТЕНГ ҲУҚУҚЛИ ШЕРИКЛАР

ЯҚИНДА Қирғизистон пойтахти Бишкек шаҳрида Россия, Қирғизистон ва Беларусь радиоэлектроника саноати корхоналари касаба уюшмаларининг кенгаши бўлиб ўтди. Бу йиғилишда бизнинг мустақил давлатимиздан вакил бўлиб, боришган «Фотон», «Зенит» ва «Миконд» ишлаб чиқариш бирлашмалари касаба уюшмалари комитетларининг раислари кузатувчи сифатида иштирок этишди.

Шу муносабат билан биз Тошкент «Миконд» заводи касаба уюшмасининг раиси Ҳасан Маърифхўжаевдан шу йиғилишда кўрилган асосий масалалар ҳақида гапириб беришини сўрадик.

— Йиғилишда, — дейди у,— мазкур кенгашга аъзо бўлган мустақил давлатлар ташкилотлари касаба уюшмаларининг бугунги аҳволи, кенгашга эндигина аъзо бўлиб кирган янги ташкилотларнинг келажакдаги режалари билан боғлиқ бўлган масалалар кўриб чиқилди.

Бу йиғилишнинг энг катта ютуғи мустақил Ўзбекистон ва Россия давлатлари радиоэлектроника корхоналари касаба уюшмаларининг иқтисодий алоқаларни мустаҳкамлаш ва ҳамкорликда иш юритиш тўғрисидаги шартномани имзолашлари бўлди, деб ҳисоблайман.

Ўзбекистон ва Россия давлатлари ўртасида имзоланган бу шартнома ҳамда тенг ҳуқуқлар асосида қабул қилинган бошқа бир қанча ҳужжатлар собиқ Иттифоқ республикаларининг янги усулда иш юрита бошлаганликларидан далолатдир.

«Касаба уюшмалар аъзоларининг меҳнатга ва ижтимоий кафолатга тўлиқ ҳуқуқли эканлигига таянган ҳолда, бу икки мустақил давлат ҳудудидаги турдош корхоналар ишлаб чиқаришининг бир текисда йўналишига эришишига жавобгардирлар» деб уқтирилади бу ҳужжатда.

Шартномада зарур ишлар бўйича Ўзбекистон ва Россия ҳукуматларига таклиф киритиб турувчи икки томонлама доимий ҳайъат фаолият кўрсатиб туради. Бир-бирларига керакли маҳсулотларни етказиб туриш, ишлаб чиқариш кучларининг узилмаслигини таъминлаш ва йиғилишларга хўжалик раҳбарларини чақириб туриш шартномада алоҳида таъкидланиб ўтилади.

Йиғилиш тугагандан сўнг биз беларусь ҳамкасбларимизни Тошкентга таклиф этдик. Улар буни чин дилдан қабул қилишиб, заводимизга ташриф буюрдилар.

Бу ерда улар билан ҳамкорликда ишлаш юзасидан бир қанча ҳужжатлар имзоланди.

Назрулла ҲАМРОЕВ.

** Ўзбекистон—Финляндия: ҳамкорлик қирралари*

БИРИНЧИ ҚАДАМЛАР ҚЎЙИЛДИ

МУСТАҚИЛ Ўзбекистоннинг, дунёдаги ривожланган мамлакатлар сафига қўшилиш, иқтисодиётини бошқалар ҳаваси келадиган даражада ривожланиши учун Европа мамлакатлари билан ўрнатаётган алоқалари айниқса муҳимдир. Республикамиз Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги вакилларнинг Австрияга қилган расмий сафари ҳали атрофлича таҳлил қилиниб улгурилмасдан, Европа мамлакатлари ичида ўзига хос ривожланган Финляндия Республикаси Президенти Мауно Койвисто бошлиқ ҳукумат делегацияси диёримизга расмий ташриф буюрди.

Мауно Койвисто ва Ислом Каримовлар матбуот конференциясида мухбирларнинг берган саволларига атрофлича жавоб қайтариб, бу ташриф ниҳоятда муҳим аҳамиятга эга, деб баҳоладилар. Бу мамлакатлар раҳбарларининг ўтказган учрашувларда суҳбат мавзуси асосан иккала давлат ўртасидаги ўзаро муносабатларга Ўзбекистон билан Финляндиянинг турли соҳалардаги алоқаларини кенгайтириш ва мустаҳкамлашга тааллуқли масалаларга қаратилганди. Шунингдек улар суҳбат давомида Европа ҳамжамияти ва Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатларидаги, жумладан Ўрта Осиё минтақасидаги аҳвол масалалари хусусида ҳам фикр алмашдилар.

Ўшанда Финляндия Президенти шундай деган эди:

— Биз Президент Ислом Каримов билан биргаликда баъзи асосий халқаро масалаларни, шунингдек мамлакатимиз ўртасидаги икки томонлама муносабат масалаларини ҳам ғоят муфассал муҳокама қилиш имкониятига эга бўлдик. Мен ташриф мобайнида эришилган натижалардан жуда мамнунман. Ўзбекистон саноати ҳамда иқтисодиётининг ишида катта таассурот қолдирадиган тармоқлари билан танишиш имкониятига эга бўлдим.

Финляндия ва Ўзбекистон Республикаси ўртасидаги турли тоифадаги учрашувлар вақти келиб ўз самарасини беради. Имзоланган ҳар икки мамлакат ўртасида сармоя сарфлаш ва уни ўзаро ҳимоя этишда ҳамкорлик қилиш ва савдо, иқтисодий ҳамда технология ҳамкорлиги ҳақидаги битимлар. Ўзбекистон Республикасининг иқтисодиётини ривожлантиришда асосий омиллардан бири бўлса ажаб эмас.

Агарда Финляндия мамлакати ҳақида гапирадиган бўлсак, авваламбор шуни айтиш кераки, мамлакатнинг 65 фоиз майдони ўрмон билан банд бўлгани учун унда целлюлоза, қоғоз ва қоғоз тайёрлаш машиналари ишлаб чиқариш жуда яхши йўлга қўйилган. Шундай бўлсада, бу мамлакатда кейинги йилларда металлургия тармоқларининг салмоғи бир қадар ошиб кетди. Кўриниб турибдики, бу мамлакатда ёғоч кўп. Бу деган сўз қоғоз ҳам кўп. Бизда эса ҳар иккиси ҳам танқис маҳсулотлар қаторига киради. Ишончимиз комилки, имзоланган ҳужжатларда айнан ана шу биз тилга олган маҳсулотлар юзасидан ҳамкорлик қилиш ўз аксини топган.

Бундан ташқари Финляндияда қишлоқ хўжалигининг чорвачилик соҳаси ҳам жуда яхши ривожланган. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришидан олинаётган даромаднинг 70 фоиздан кўпроғи ана шу соҳага тегишли. Мана шу соҳада ҳам иккала мамлакат чорвадорлари яқиндан алоқа ўрнатсалар, бу ҳар икки томон учун фойдадан холи бўлмас эди. Чунки, бизда аҳолини гўшт маҳсулотлари билан таъминлашда муаммолар бор.

Шундай қилиб, республикамизнинг хорижий мамлакатлари билан ўрнатган алоқаларида Финляндия Республикаси ҳам қўшилди. Яқин орада мутахассислар ўзаро айирбошланади. Ҳамкорлик учун мавжуд шарт-шароитлар ўрганилади. Имзоланган ҳужжатларни ҳаётга тадбиқ этиш борасида амалий иш бошланади. Хуллас, бу Ўзбекистон билан Финляндия ўртасидаги иқтисодий ҳамкорликнинг биринчи қадамларидир.

Ғофур ЖАМОЛОВ.

ИККИ ТОМОНЛАМА ФОЙДАЛИ

«ТОШКЕНТ» биржасида яқинда ўтказилган кўргазмада «Ташсельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмасида тайёрланаётган халқ истеъмол молларининг деярли ҳаммаси ўз эгаларини топди. Кўргазмага 37 турдаги маҳсулотлар қўйилган эди. Биргина 30-цехда тайёрланган, қувурларни букишга мослаштирилган қурилмани (гидравлицкий стенд) ҳисобга олмаганда, қолган барча маҳсулотлар харидоргир чиқиб қолди.

Республикамизнинг турли савдо ташкилотларига 1992 йил учун 10 миллион сўмлик маҳсулот етказиб беришга келишилди. Бу деган сўз корхонада ишлаб чиқарилган халқ истеъмол молларининг қарийб тўқсон беш фоизи сотилди демакдир.

Савдо кўргазмаси корхона учун жуда фойдали бўлди. Биринчидан маҳсулотлар сотишга муваффақ бўлинди, иккинчидан истеъмолчилар талаби аниқлаб олинди.

Бахтиёр БУКАЕВ.

** Бозор иқтисодиёти: ва ҳаёт*

Узоқни кўзлаган адашмайди

ШАҲРИМИЗДАГИ йирик корхоналар орасида шундайлари ҳам борки, ҳатто улар ҳозирги бозор иқтисодиёти қийинчиликларини ҳам оқилона бартараф этиб дадил қадамлар билан илгарилаб боришмоқда. Шундайлардан бири «Шарқ гули» бадиий буюмлар ишлаб чиқариш бирлашмасидир. Фикримизнинг далили сифатида бир рақам келтирмоқчимиз. Агар корхона ўтган йили тўққиз ойлик кўрсаткичларини 82,2 фоизга бажарган бўлса бу йилги ишлаб чиқариш ҳажми шу муддат давомида 101,8 фоизни ташкил этди. Яъни режадаги 134 ўрнига 136 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилди. Йил охиригача бу кўрсаткични 180 миллионга етказишга ҳаракат қилинмоқда.

— Янги ишга келганимда корхонанинг молиявий аҳволи оғир эди, — дейди бирлашма директори Саида Ғаниева. — Биринчи навбатда бу мушкулотдан қутилиш йўлларини изладик. Бунинг учун ўтмас матох бўлиб қолган маҳсулотларни ишлаб чиқаришдан олиб қўйдик. Ўрин-кўрпа жилдларининг янги турларини ўзлаштирдик. Янги нусха дастурхонлар тайёрлашни йўлга қўйдик. Бундан ташқари бир қатор маҳсулотларни тикишга киришдик. Булар — аёллар учун кўйлак ва халатлар, уч ёшдан ўн ёшгача бўлган болаларга мос кўйлак ва костюм, янги кўринишдаги сўзаналар ва дўппилардан иборат. Шундай қилиб, ўтган йилдан бери чўзилиб келаётган 47 миллион сўмлик қарзимизни 15 миллионга келтирдик.

Попоп цехи корхонанинг энг йирик жамоаларидан бўлгани учун унинг иши билан танишишни маъқул кўрдик. Бу ерда 500 дан ортиқ хотин-қиз меҳнат қилади. Тўққиз бригадага бўлинган бу жамоага дастлабки фаолиятини оддий ишчиликдан бошлаган Маълума Самиғова сардор этиб тайинланган. Цехда 22 турдан ортиқ маҳсулот ишлаб чиқарилади. Асосий жараёнлар автоматлаштирилган. Унумли тикув машиналари маҳсулотларни тез ва соз тикиб беради. Цехга Япониянинг «Чори» фирмасидан келтирилган 20 та машина, Германиянинг «Зингер», Украинанинг ҳар томонлама қулай бўлган «Киев» машиналари ўрнатилган. Булардан ташқари миллий дўппи ва сўзаналарни тикишда электрон ҳисоблаш машиналаридан фойдаланилади. Улар билан етти турдаги буюмларни тикиш мумкин.

— Ишимиз ўта нозик ва нафис. Чунки биз аждодларимиз қўлида сайқал топган миллий кашталаримизни авайлаб-асраб келамиз. Уларнинг кўпчилиги ҳозирда бирлашмамиз музейида кўргазма сифатида сақланмоқда. Биз издошлар улар ишини давом эттираётганимиздан фахрланамиз, — дейди Маълума Самиғова. — Айниқса маҳсулотларимиз орасида миллий тўн ва дўппи, янги турдаги чойшаб, зардевол, кирпеч, гулкўрпа, палак ва бошқа уй безакларига бўлган талаб тобора ортиб бораётганлиги тикувчиларимизнинг ушбу маҳсулотлар сифатига яхши эътибор бераётганлигидан дарак беради.

Агар маҳсулот танқислиги сезилмаса цехда иш унумдорлиги яна бир неча баробар ошиши мумкин. Буни биз ишчилар билан қилган суҳбатимиздан билиб олдик. Бу ерга ишлаб чиқариш учун зарур бўлган тақир духобалар асосан Россиянинг Камишин фабрикасидан келтирилади. Ип билан асосан Красноярск таъминлайди. Бу маҳсулот баҳолари 5—10 баробарга ошиб кетган бўлишига қарамасдан улар ўз вақтида корхонага етказиб келтирилмайди. Ахир бир ўйлаб кўринг-а, бирлашма бир килограмм ип учун 186—200 сўмгача, бир метр духоба учун эса 280—320 сўмгача пул тўлайди. Ҳатто ўзимизнинг Самарқанддан келтириладиган духобанинг нархи 300—350 сўмга боришига нима дейсиз.

— Шундай бўлгач, узоқни кўзлаб режали иш қилинмаса, корхона ўтириб қолиши ҳеч гап эмас, — дейди бош директор Саида Ғаниева. — Зеро, бозор иқтисодиётининг талаби ҳам биздан тадбиркорлик ва ишбилармонликни тақозо этади. Агар ҳозирги раҳбар мана шу хислатларни ўзида мужассам эта олмас экан, у жамоа билан тил топишолмайди.

Бирлашмамиз буюмлари Ўзбекистон Республикаси бўйича тарқалгани билан унинг довруғи аллақачонлар оламга ёйилиб бўлган. Шунинг учун чет элларда маҳсулотларимизга қизиқиш катта. Яқинда Эрон, Голландия, ва Америкадан меҳмонлар келиб кетишди. Улар биз билан ҳамкорликда ишлаш илинжида. Албатта биз ҳам шунинг тарафдоримиз. Лекин бу юртлардан келган вакиллар олдимизга шундай талаблар қўйишяптики, ўйлаб чамалаб кўрсак бундай ҳамкорликдан бизга наф кам кўринади. Қачонки, ҳамкорликдан икки томон баравар фойда кўрса яхши. Акс ҳолда... Жанубий Корея, Хитой, Покистон билан алоқаларимиз мустаҳкамланмоқда. Улар билан қўшма корхона ташкил этиш ниятидамиз. Агар бу иш амалга ошиб қолса биз учун ҳам, шерикларимиз учун ҳам фойдадан холи бўлмайди.

Цехни айланишда давом этамиз. Техникаларни моҳирлик билан бошқараётган аёллар, нозик-ниҳол қизлар ўз юмушларига шу қадар берилиб кетишганки, бир зум улар эътиборини четга тортгинг келмайди. Цех бошлиғи бизга жамоалар орасида айниқса Шарифа Тиллахўжаева, Дилором Тиллаева, Муаззам Қодироваларлар бошқараётган бригадалар ҳақида мароқ билан сўзлайди. Диққатимизни чаққон ҳаракатлар билан маҳсулот тикаётган ёшгина тикувчи ўзига тортди. Уни суҳбатга чорлаймиз. Раъно Худойбердиева корхонада саккиз йилдан бери ишлар экан.

— Раънохон жамоамизнинг пешқадамларидандир. У бир неча бор бригадалараро сифат бўйича олиб борилган кўрикларда ғолиб бўлган. Шунинг учун ҳам унинг тикаётган маҳсулотлари ҳамиша сифатлилиги билан фарқ қилиб туради, — дейди Маълума Самиғова.

Биз цехнинг бир сменада қанча маҳсулот тайёрлаётгани билан қизиқдик.

— 2 миллион сўмликка яқин маҳсулот ишлаб чиқаради бу жамоа, — дейди корхона бош директори Саида Ғаниева суҳбатимизга якун ясаб.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

СУРАТЛАРДА: тикувчи Мактуба Исҳоқова билан бригада бошлиғи Замира Парпиева маҳсулот сифатини кўздан кечиришмоқда; тикувчи Раъно Худойбердиева иш устида.

Холмат Мирзакаримов суратлари.

«ТАСВИР»ДА ШАХСИЙ МАКТАБ

ЎЗ номи билан «Тасвир» деб аталган бу ширкатнинг истиқболи порлоқ. Фаолиятини турли корхоналар билан шартнома асосида олиб бораётган мазкур ширкат жамоаси қатор муҳим илмий, ижодий ишларни амалга оширишни ўз олдига асосий мақсад қилиб қўйган.

Деҳқончилик маданиятини оширишга қаратилган тадқиқотлар орқали минерал ва органик ўғитлардан унумли фойдаланиш картограммаларини яратишга ҳам бел боғланди. Унинг қўли гул ижодкорлари рассомчилик бўйича бадиий безаш, графика ишларини амалга оширмоқдалар. Улуғ шахслар ҳайкалларини яратиш ва ўрнатиш билан ҳам яқиндан шуғулланмоқдалар.

Бу каби хайрли ишларнинг муваффақиятли бўлишини таъминлашда «Тасвир»чилар илм-фан намояндалари билан яқин ҳамкорлик ўрнатиш тадбирларини ҳам кўриб қўйдилар. Бу эса янги очилган шахсий махсус мактаб фаолиятини ҳар томонлама ривожлантиришда муҳим омил бўлиб хизмат қилади.

Тошкентдаги меъморчилик ва қурилиш институтининг амалий геодезия куллиёти билан алоқа яхши йўлга қўйилди. Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институтининг ер тузиш куллиёти билан ҳам ҳамкорлик боғланди. Бу олий ўқув юртлари билан биргаликда дастур тузилди.

Шуни мамнуният билан айтиш лозимки, шахсий мактабда уюштирилаётган машғулотларни олиб боришда ҳам икки институт ўқитувчилари фаоллик кўрсатадилар.

Алишер АҲМЕДОВ.

СИҲАТ-САЛОМАТЛИК

* Тиббиёт муассасаларида

ҲАМДЎСТЛИКДА ЯГОНА МАРКАЗ

⊙ Халқимиз орасида пес номини олган, фан тилида «витилиго» деб аталадиган баданга оқ доғлар тошиб кетиш хасталиги қадим-қадимдан маълум. Кўпинча хасталик тўсатдан бошланади, мутлақо соппа-соғ одамнинг баданида пайдо бўлган оқ доғлар эса аҳил оилалар турмушига раҳна солади. Руҳий паришонликлар, уйдаги ва ишхонадаги келишмовчиликлар — бу атрофдагилар учун тўла хавфсиз бўлган пес хасталигининг айрим натижалари, холос. Бироқ республикамизда пес ва бошқа тери хасталикларини даволаш билан шуғулланадиган янги марказнинг очилиши, ўйлаймизки, ушбу хасталикнинг чекинишида бош омил вазифасини ўтайди.

— Бизнинг асосий мақсадимиз кишиларни ҳам жисмоний, ҳам руҳий томондан пес хасталигидан фориғ этишдир, — дейди шу йилнинг январида 1-Тошкент Давлат тиббиёт институти базасида ўз фаолиятини бошлаган «Витилиго» республика илмий-ўқув-шифолаш маркази директори, профессор Атҳам ака Ваисов. — Умуман олганда бизнинг ҳудудимизда кўплаб учрайдиган ушбу хасталикни даволаш муаммолари юзасидан тиббиёт ходимлари анчадан бери бош қотириб келишади. Шахсан мен бу соҳада ўн беш йилдан бери машғулман, [illegible] докторлик диссертациямни ҳам шу мавзу бўйича ҳимоя қилганман, бироқ [illegible] марказнинг ташкил этилиши бу борадаги барча илмий имкониятларни бир жойга жамлашга, бу муаммо билан шуғулланаётган кишиларни бирлаштиришга [illegible] даволаш усулларини [illegible] қилишга имконият яратди.

Марказни ташкил этиш фикри республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан қўллаб-қувватланди. Кейин профессор, доцент, фан номзодларидан иборат энг иқтидорли тиббиёт ходимлари «Витилиго»га ишлашга таклиф этилди. Ҳозир хасталикни даволаш тиббиётда маълум, синовдан ўтган фотохимиотерапия [illegible] билан бирга [illegible]. Марказда Кубадан келтирилган дори-дармонлар билан бирга Ўзбекистонда тайёрланган [illegible] препаратлар ҳам касаллар хизматига қўйилмоқда.

Биз «Витилиго» республика марказининг поликлиникасида бўлганимизда [illegible].

— Дарҳақиқат, — суҳбатга қўшилади хўжалик ҳисобидаги поликлиниканинг мудираси Ирина Чичекина, — пес, нейродерматит, экзема, псориаз ва бошқа тери хасталикларидан фориғ бўлиш учун кўп вақт керак. [illegible] Компьютер [illegible], УЗД, лазер [illegible].

Битта даволаш босқичи 20 кундан иборат. Хасталикни даволаш учун эса 4—5 босқичдан фойдаланиш тўғри келади. [illegible]

— Бошқа давлатлар билан қандай ҳамкорлик алоқалари ўрнатгансиз, — сўраймиз Ирина Владимировнадан.

— Ўтган йили кубалик ҳамкасбларимиз келиб сермоқли тажрибалари билан ўртоқлашишди. Анчадан бери Киев ва Москвадаги институтлар билан ҳамкорлик қилиб келамиз. Шунингдек, Куба билан ҳамкорликда ташкил этилган «Нафис» қўшма корхонаси томонидан ишлаб чиқарилаётган «Ветисан» препарати катта самара бермоқда. Шуни ҳам таъкидламоқчи эдимки, бутун Яқин Шарқ бўйича бизнинг марказимиз ягона ҳисобланади. Шу сабабдан Саудия Арабистони ва бошқа давлатлардан бизга келиб даволаниш тўғрисида кўплаб илтимосномалар тушмоқда. Бу борада муаммолар ҳам йўқ эмас. Айниқса бизни қўллаб-қувватлайдиган ҳомийлар бўлса нур устига нур бўларди.

Маълум бўлишича, поликлиникада тери шифокорларидан ташқари, тиш врачлари, косметолог, психотерапевт, ирсиятшунос, нина билан даволовчи мутахассислар ҳам қабул олиб боришар экан. Чунки уларнинг ёрдамисиз хасталикнинг аниқ ташхисини қўйиш қийин. Зеро, тери хасталикларини бутун тананинг хасталиги деб ҳисоблаш мумкин. Асаб касалликлари ва сариқнинг асоратлари, моддалар алмашинувининг бузилиши ҳам тери касалликларини келтириб чиқарадиган омил бўлиши мумкин. Шунинг учун поликлиникада тор доирадаги мутахассис шифокорлар ҳам фаолият кўрсатишади.

Марказда аҳолига кенг кўламдаги тиббий хизматлар кўрсатилади. Чунончи, стоматолог Гулнором Раҳимова тишни суғуриш ва даволаш билан чекланмасдан юздаги ва оғиз бўшлиғидаги косметик чандиқлар ва шишлардан ҳам фориғ этади. Косметологлар Елена Гродзинская ва Юлия Кур ҳузурида ўсмирлик ҳуснбузарлари, пигментация, соч тўкилиши, сўгалларни даволатишингиз мумкин. Тажрибали шифокор Ольга Кулакова эса остеохондроз, пневмониядан сўнгги, хусусан тери хасталикларини шифолаш бўйича малакали уқалаш сеансларини олиб боради.

Яна шуни ҳам алоҳида таъкидлаб ўтиш кераки, поликлиника хўжалик ҳисобида иш юритса-да бу ердаги барча хизматлар ҳам пуллик эмас. Етиб даволаниш ҳам бепул. Қаҳрамон оналар, Улуғ Ватан уруши фахрийлари, Афғонистонда ўз хизмат бурчини ўтаганлар, етим болалар ҳам марказда тиббий муолажалардан бепул фойдаланишлари мумкин.

— Биз марказда фақатгина даволаш билан чекланмаймиз, балки ўқитиш ишларини ҳам олиб борамиз, — деди сўзини давом эттириб Ирина Чиченина. — Марказимиз қошида республикамиздаги барча вилоят ва шаҳарлардаги поликлиника ва касалхоналардан келган врачлар мутахассисликни эгаллашлари ва малакаларини оширишлари мумкин.

Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги республикаларида ягона бўлган пес ва бошқа тери хасталикларини даволашга ихтисослашган марказ ҳозир ўзининг илк қадамларини босмоқда. Ва ҳозир унинг олдида ечимини кутаётган бир қанча муаммолар ҳам бор. Жумладан, хориждан келиб валюта ҳисобига даволаниш ниятини билдираётганлар кўп бўлса-да, уларни қабул қилиш учун етарли даражада шарт-шароитлар яратилмаган. Поликлиникадаги хоналар ҳам талаб даражасида эмас. Бироқ энг муҳими бу ерда меҳнат қилаётган шифокорлар ва тиббий хизматчиларининг кайфиятлари кўтаринки. Чунки улар кишилар кўзига дунёни тор қилиб қўядиган, қанчадан-қанча навқирон умрларни барбод қилиши мумкин бўлган тери хасталикларини даволашдек савоб ишга бел боғлаганлар. Улар келажакка ишонч билан боқадилар. Уларга кўмак бериш йўлида савобталаб ҳомийлар ҳам учраса, демакки марказ янада мустаҳкам оёққа туради, барча муаммоларни яна ҳам тезлик билан ҳал қилиш учун кенг имкониятлар туғилади.

Дамир ИСЛОМОВ.

БОЛАЛАРДА КЎКЙЎТАЛ

КЎКЙЎТАЛ асосан болалар орасида кенг тарқалган юқумли касаллик бўлиб, у билан 3—5 ёшгача бўлган болалар оғрийди. Унинг кўкйўтал деб аталиши касалликнинг энг ишончли белгиларидан бири бўлган йўтал хуружи вақтида боланинг кўкариб кетиши сабаблидир.

Шу вақтга қадар касаллик белгилари, кечиши ва даво усуллари тиббий адабиётларда ёзилган бўлса-да, унинг қандай келиб чиқиши номаълум эди. Касаллик қўзғатувчи таёқчалар бола танасига тушгач, маълум муддат, яъни касалликни яширин даври тугагунча ҳеч нарса сездирмайди. Орадан тахминан ўн кун ўтиб, беморда хасталик белгилари пайдо бўлади. Касаллик ўзининг бошланғич даврида айниқса юқумли бўлиб, бемор 30 кунгача кўкйўтал таёқчаларини тарқатиб юради. Дард ҳаво йўли билан соғлом болага юқади. Шуни инобатга олиб, беморни зудлик билан алоҳида хонага ётқизмоқ керак. Касалликнинг енгил кечган ҳолларида ҳам атрофдагиларга жуда катта хавф туғилади. Чунки бундай пайтда уни аниқлаш қийин бўлади. Тўлиқ эмланмаган бемор бола билан яқин мулоқотда бўлганлар касаллик билан оғришади.

Касалликни уч даврга бўлиш мумкин: катарал давр, спазматик ёки бўғиқ йўтал даври, бартараф бўлиш даври. Катарал даврда тана ҳароратининг кўтарилиши, бироз тумов аломатлари ва овознинг енгил бўғилиши кузатилади. Кўриниб турибдики, бу даврда кўкйўталга хос белгилар ҳали сезилмайди. Бу давр 1—2 ҳафтагача чўзилиб, касалликнинг кейинги даври келади. Бунда аввал кам-кам, кейинроқ эса тез-тез йўтал хуружлари беморни қаттиқ безовта қилади. Кўкйўталга хос йўтал хуружи тўсатдан ёки қисқа муддатли даракчи аломатлар: томоқнинг қичишгандек бўлиши, кўкрак сиқаётгандек туюлиши ёки безовталаниши орқали тутиб қолади. Йўтал хуружи чуқур нафас олиш билан бошланади, бу ҳаракат ҳавонинг ҳаммаси чиқиб кетмагунча тўхтовсиз, кетма-кет келаверадиган бир қанча йўтал зарбларини бошлаб беради, бола «дами чиқмай, бўғилиб қолади», сўнгра янгидан чуқур нафас олиш ҳаракати бошланади, айни тортишиб бекилиб қолган овоз тирқиши орқали ҳаво аранг ўтиши туфайли чўзиқ товуш (ҳуштакка ўхшаш) чиқади. Кўкйўтал нечоғлик оғир бўлса хуружлари шунча узоқроқ тутиб туради.

Йўтал хуруж қилганда бемор боланинг ташқи кўриниши алоҳида суратга киради: юзи қизариб, бўйин томирлари бўртиб чиқади, кўзидан ёш келади, тили охиригача чиқиб туради. Қаттиқ хуруж тутганда боланинг ичи ва қовуғи беихтиёр бўшаши мумкин. Йўтал хуружлари тўхтагандан кейин беморнинг умумий аҳволи қаноатланарли бўлиб аслига келиб қолади. Бу даврда бола ҳеч қандай шикоят қилмайди ва унда касаллик аломатлари айтарли сезилмайди. Йўтал хуружи даври 2—8 ҳафта давом этиши мумкин, шундан кейин учинчи давр касалликни бартараф бўлиши даври бошланади.

Касалликни даволаш асосан шифокор маслаҳати билан унинг енгил ёки оғир кечиши, боланинг ёши, умумий аҳволига қараб белгиланади. Касалликнинг олдини олиш учун шифокор белгилаган муҳлатларда болани эмлаш, унинг бемор одамлар билан мулоқотда бўлишини чеклаш зарур. Шуни эслатиб ўтиш лозимки, соғлом болаларни ўз вақтида ёшига қараб эмлаш касалликнинг енгил кечиши ва асоратлар бўлмаслигининг энг муҳим омилларидан биридир.

Жўрабек УСМОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги педиатрия илмий текшириш институтининг катта илмий ходими, тиббиёт фанлари номзоди.

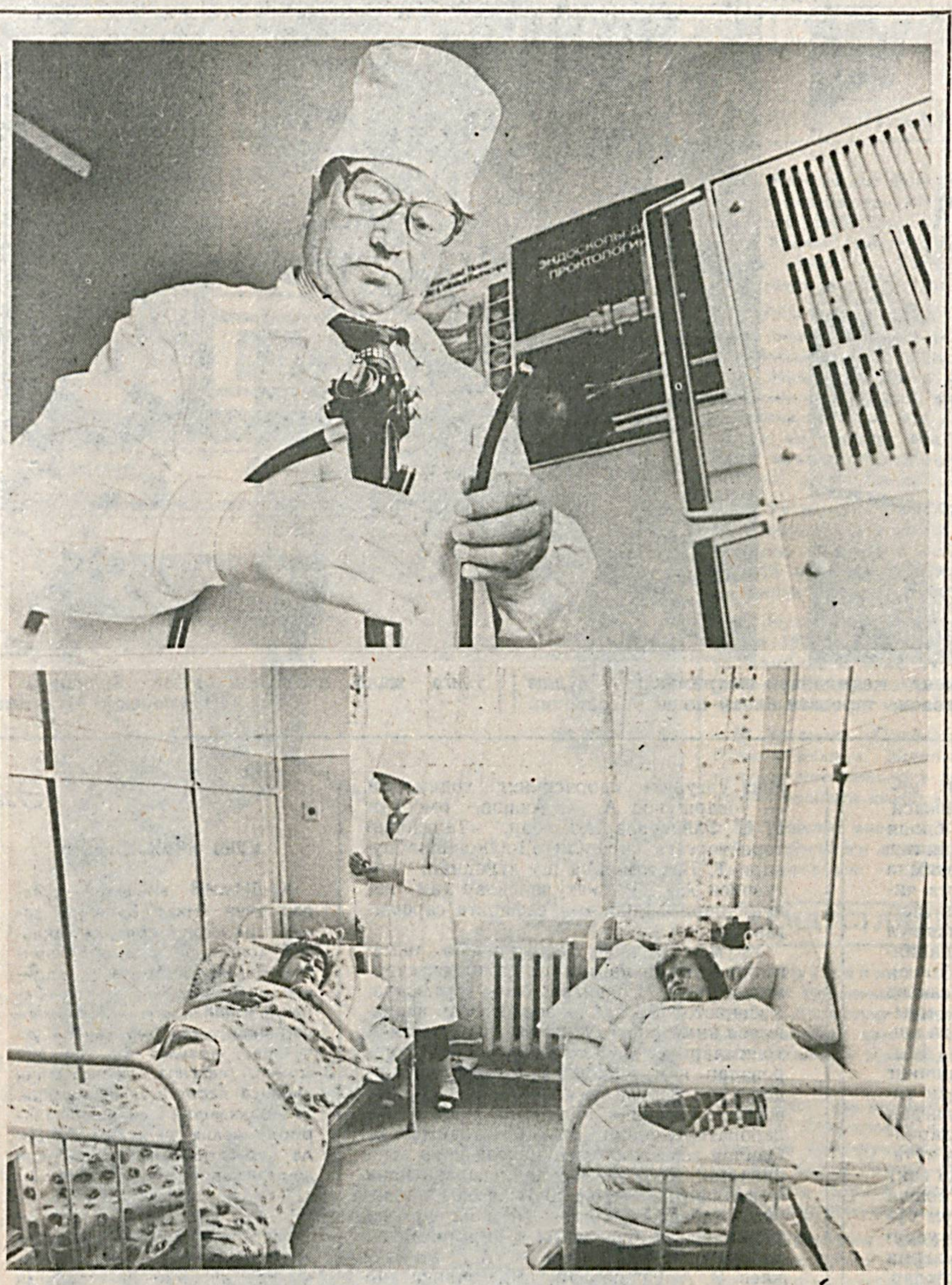

Пойтахтимиздаги 5-шаҳар касалхонаси тиббиёт ходимларига аҳолининг миннатдорчилиги тобора ортиб бормоқда. Сабаби бу ердаги шифокору ҳамширалар ўз касбларига меҳр билан ёндошиб, беморлар дардига ўз вақтида малҳам топишмоқда. Беморларга яратилган қулай шарт-шароитлар ҳам ана шу миннатдорчилик самарасидир.

СУРАТЛАРДА: бўлим мудири, биринчи тоифадаги шифокор Аброр Қосимов эндоскоп аппаратини ишлатишга тайёрламоқда; 1-асаб хасталиклари бўлими.

Рустам Шарипов суратлари.

УСТОЗЛАРИ ИШОНЧИНИ ОҚЛАДИ

ЎШАНДА Лолахон тўққизинчи синфда ўқирди. Жудаям тиришқоқ, меҳнатсевар, мактабнинг энг олди қизларидан эди. Ана шундай кунларнинг бирида тўсатдан унинг тоби қочиб қолди. «Ёшлик—бебошлик» деганларича бор-да, Лолахон аввалига касалликка унча эътибор бермади. Бошқалар сингари боши ёстиққа тегмагунча юраверди. Натижада... уни касалхонага ётқизишга тўғри келди. Лолахонни дори-дармонлар эмас, «доктор опажон»ларининг ширин муомалалари оёққа турғазди. Шу-шу бўлди-ю, Лолахон врач бўлишга аҳд қилди.

Ўрта мактабни олтин медаль билан битираётганда ҳам, Тошкент Давлат тиббиёт институтига қадам қўяётганда ҳам бу орзу уни тарк этмади. Нияти холис эди: беморларга шифо топиш, ўлим чангалида ётганларга эса жон бағишлаш.

Ундаги ўз-ўзига талабчанликни, бу соҳага бўлган алоҳида иштиёқни биринчи бўлиб устози, Ўзбекистон Фанлар академиясининг академиги Ё. Тўрақулов илк бор англади. Устоз кейинчалик академик В. Баранов билан кенгашиб, Лолани 1959 йили Санкт-Петербургга, аспирантурага юборишди. Ўша даврларда ўзбек қизларининг марказ олий ўқув юртларида ўқиши катта «янгилик» эди. Лолахоннинг Санкт-Петербургга, билимларини мукаммаллаштириш учун кетаётганини эшитган онаси Зубайдахоним жуда қувонган ва оқ фотиҳа бериб, омад тилаган эди. Унинг шундай катта шаҳарда ўқишида онасининг ва акаси Озоджоннинг хизматлари катта бўлди. Унинг қувонч-ташвишларига шерик бўлганлар ҳам, ўрни келса маслаҳат берганлар ҳам шулар эди.

Ҳа, Санкт-Петербургда Лолахон устозлари ишончини оқлади. 1963 йили ўша ерда «Заҳарли буқоқ касаллигини даволаш» деган мавзудаги илмий ишини муваффақиятли ёқлади. Унинг мақсади олган билимларини жонажон Ўзбекистонимизда қўллаш, турли ички секреция безлари билан касалланган беморларни тезроқ тузатиб, оёққа турғазиш эди. 1965 йилда Тошкентда врачлар малакасини ошириш институти қошида Ўрта Осиёда биринчи марта эндокринология кафедраси очилди. Лола опа шу кафедранинг биринчи ассистентларидан эди. Ўшанда Лола Миробидовнани кафедранинг биринчи мудири, профессор Э. Қаюмовнинг ўзи табриклаган, унинг ишларида омад тилаган эди. Ҳамкасблари орасида «Ёш экансиз, ҳали ўсасиз» дегувчилар ҳам топилди. Ҳа, у ўсди. Профессор Э. Қаюмов раҳбарлигида кафедра ходимлари жумҳуриятимизда эндокринология соҳасида катта илмий ишлар қилишди.

Изланганга толе ёр деганларидек, 1973 йили шу кафедрада доцентлик унвонини олишга муваффақ бўлди. 1974 йили тиббиётга қўшган ҳиссалари учун тиббиёт аълочиси унвонини олди.

Тиниб-тинчимаган Лолахон 1980 йилда Тошкент тиббиёт педиатрия институти қошидаги «Болалар эндокринология»си курсига мудир этиб тайинланди. Мана, ўн икки йилдирки, етук мутахассис Л. Шарафиддинова бўлажак педиатрларга эндокринология сирларидан сабоқ беради. Уларга лекция ва машғулотларни замонавий усулда олиб боришга ҳаракат қилади.

— Биз ёш инсонларнинг боғбонларимиз, — дейди Лолахон опа, — сабаби бу ёш гўдаклар ҳаёти ва соғлиғи бизнинг қўлимизда. Уларни оёққа турғазишда биз боғбонлардан ҳам яхши парвариш қилишимиз лозим.

Дилдора ОРИПОВА.

БУРЧНИ МУҚАДДАС БИЛИБ

— Собит Қурбонович, Собит ака..!

Ҳаяжонли овозни эшитган Собит Қурбонович ҳамширага эргашди. Палатага кирганида кўзи бемор Дилбар Йўлчиевага тушди-ю, югуриб бориб унинг қўлига суқилган «шприц» оралиғидан отилиб чиқаётган қонни жиловлашга тутинди...

7-шаҳар шифохонасининг буйрак касалликлари бўлимида шифокорлар ўз вазифаларини сидқидилдан бажаришаяпти. Бугунги серташвиш кунлардаги муаммолардан бири дори-дармоннинг етишмаслигидир. Шунга қарамай, Соғлиқни сақлаш вазирлиги имкони борича ёрдам бераяпти. Айниқса реанимация хонасида даволанувчи беморларни оёққа турғазиш учун барча имкониятлар ишга солинаяпти.

Шифохона замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган. Жамоа бу ерга ташриф буюраётган беморларга малакали хизмат кўрсатиб, уларни тезроқ оёққа турғазишга ҳаракат қилаяпти. Бу борада М. Абдугалимов, С. Азизов, И. Филкина, Н. Баҳромова каби ўз касбига ихлос қўйган шифокорларнинг бурчларини сидқидилдан оқлашаётганини таъкидлаш жоиз.

Турсун МУҲАММАД.

ОДАМ НЕГА ХУРРАК ОТАДИ?

⊙ Мен хуррак отиб ухлайман. Шу боисдан бироз хижолат ҳам чекаман. Бу кўнгилсиз одатнинг пайдо бўлиш сабаби ва ундан қандай қутилиш мумкинлиги ҳақида маълумот беришнинг иложи йўқми!

Ортиқ КАТТАБОЕВ,
меҳнат кексаси.

ТАБОБАТ вакилларининг кузатишларига кўра, барча кишилар хуррак отиши мумкин экан. Бу одат киши танасининг физиологик тузилишига боғлиқ. Оғиз-томоқ юқори нафас йўлининг бошланиш қисми бўлиб, у ҳамма томондан мускуллар билан қопланган, айрим қисми юмшоқ танглай ва тилни ташкил қилади. Одам ухлаганда худди шу танглай, тил қисмидаги мускуллар бўшашади ва киши нафас олаётган пайтда ҳаво ўтадиган йўлни торайтириб қўйиши мумкин. Баъзан оғиз-томоқ мускуллари уйқу вақтида шунчалик қайрилиб қоладики, унда нафас йўллари бутунлай беркилиб, бирдан қисқа вақтгача нафас тўхтайди, натижада қон босими ошиб, юрак фаолияти ёмонлашади. Бундай пайтда киши худди бўғилганга ўхшаб уйғонади ва бошқа томонга ёнбошлаб яна уйқуга кетади. Лекин бу ҳолат тун бўйи такрорланаверадиган бўлса, одам яхши ухлай олмагани туфайли кундузи гангиб юради.

Уйқуда нафас 10—15 сония тўхтаганда ўпка ва қорин орасидаги парда қаттиқ қисқариб, кўкрак қафаси тез кўтарилади. Бинобарин, киши бунда уйғониб кетади, яъни тил-танглай мускуллари тонуси ўз ҳолига келиб, ҳаво йўли очилади. Шунинг учун хуррак бироз тўхтайди ва одам аста-секин яна уйқуга кетади.

Тўладан келган кишилар хуррак отишга мойил бўладилар. Уларда тери ости ёғ қатлами қалин бўлади, айниқса осмонга қараб ётганда томоқ мускуллари босилиб қолиши натижасида хуррак осонлик билан юзага келади. Сунъий тишлар ёмон қўйилган бўлса, куни билан оғиз бўшлиғи мускулларини зўриқтиради. Кечаси улар олиб қўйилганда мускуллар бўшашиб қолади, оқибатда хуррак пайдо бўлади.

Америка Қўшма Штатлари, Англия ва Дания мамлакатларида хуррак отадиган кишилар устида ўтказилган илмий тадқиқотлар шуни кўрсатдики, қаттиқ хуррак отадиган кишиларда қисқа вақт нафас тўхташи фақат қон босимининг кўтарилиши билан чегараланиб қолмай, балки мия фаолиятига ҳам салбий таъсир қилади. Улар кундузи фикрларини бир ерга тўплай олмайдилар ва бирор ишни бажаришлари қийин бўлади.

Хурракни камайтиришнинг иложи борми? Одамлар хуррак отишга қарши ноқулайлик туғдирадиган усулни топишга ҳаракат қилишган. Масалан, зўлдирни рўмолчага ўраб, хуррак отадиган кишининг икки кураги ўртасига боғлаб қўйишган. Зўлдир туфайли одам чалқанча ёта олмайди ва ёнбошлаб ётиб, хуррак отмайди.

Хурракка қарши қўлланадиган усулнинг яна бири жағга асбоб ўрнатиб, оғиз катта очиб қўйилади. Бундан ташқари бурун тешигига найча тиқиб, нафас олишни енгиллаштириш ва шунга ўхшаш бир қанча усуллар бор. Семиз кишилар қаттиқ хурракдан қутилиш учун озишлари керак.

Спиртли ичимлик ичадиган одам қаттиқ хуррак отади. Қизиғи шундаки, озгина ичган одамда хуррак оғирроқ ўтади. Шунинг учун хуррак отадиган кишиларга ичкилик ичиш мумкин эмас. Австриялик олимларнинг текширишлари шуни кўрсатдики, спиртли ичимлик хурракни ёмонлаштириб қолмасдан, балки нафас маромини ҳам бузар экан. Ичкилик ичмаган одам хуррак отаётганда нафаснинг қисқа вақт тўхтаб қолиши ўрта ҳисобда 17 сония бўлса, ичгандан сўнг бу муддат 34 сониягача боради, тезлиги эса 12 мартадан 38 мартагача етади. Натижада қондаги кислород камайиб кетади. Соғлом кишилар қонида кислороднинг миқдори 100 фоиз бўлса, ичкилик ичган кишиларда 73—89 фоизга етади, холос. Шунинг учун бош мияда қон айланишининг бузилиши кўпинча кечаси юз беради, деган тахминлар бор. Бу ҳол айниқса спиртли ичимлик ичган куни рўй беради.

Қаттиқ хуррак отадиган кишиларга шуни эслатиб ўтмоқчимизки, юқоридаги аломатлар тез-тез такрорланса, қулоқ-томоқ-бурун шифокорларига мурожаат қилиш, оғиз, томоқ бўшлиқларида тўсиқлар бор ёки йўқлигини аниқлаш лозим.

Шомурод ШОМАНСУРОВ,
Тошкент шифокорлар малакасини ошириш институтининг болалар асаб касалликлари кафедрасининг мудири, тиббиёт фанлари доктори, профессор.

«40 САВОЛГА ЖАВОБ»

«БАЪЗИ кишилар тананинг бошқа мускулларига қараганда нега қовоқ мускули кўпроқ учади, деб сўрайдилар. Бунинг боиси бор, албатта. Марказий нерв системасининг қовоқ мускули ҳаракатини бошқарадиган ҳужайралар бошқа мускул ҳужайраларига қараганда осонроқ қўзғалади. Шунинг учун кишиларда кўпроқ қовоқ учади. Лекин бундай қисқариш ва учиш тананинг бошқа мускулларида ҳам кузатилиши мумкин. Айниқса орқа миядаги ҳаракат қилдирувчи ҳужайралар зўр бериб ишлаганида мускуллар кўпроқ учади, буни ҳар биримиз сезганмиз. Агар бир хил мускул ҳадеб учаверадиган бўлса бу ўзига хос касаллик бўлиши мумкин. Бундай ҳол юз берса шифокорга бориб, маслаҳатлашиш зарур».

Биз бу фикр-мулоҳазаларни таниқли шифокор Ш. Шомансуровнинг «40 саволга жавоб» деб номланган рисоласидан олдик. Китобчанинг эътиборли томони шундаки, унда ҳар биримизнинг кундалик ҳаётимизда учраши мумкин бўлган турли хил одатлар ҳақида мукаммал тушунча берилган. Масалан, баъзи одамларни асабийлашганда йўтал, ҳиқичоқ тутади, танасининг турли соҳалари учади, оғрийди ва ҳоказо. Баъзи болалар шайтонлайди ёки беихтиёр ҳаракатлар қилади. Муаллиф бу каби аломатларнинг физиологик ҳолатини ёрқин ҳаётий мисоллар билан очиб беради.

Самад ШОДМОНОВ.

* Сўраган эдингиз...

ХОРИЖЛИКЛАР СЕВГАН ТАОМЛАР

⊙ Кейинги пайтда пойтахтимизга кўплаб хорижий меҳмонлар ташриф буюришаяпти. Уларнинг ўз юртларида овқатланиш удумини ҳисобга олишимиз жуда муҳимдир. Илтимос, шу ҳақда маълумот берсангиз.

Ҳасан РЎЗИМАТОВ,
хизматчи.

МАНБАЛАРДА ёзилишича, Жанубий ва Шарқий Осиё мамлакатларидан келган меҳмонлар дона-дона қилиб пиширилган гуручларни хуш кўрадилар. Монголияликлар кўпроқ гўштли таомларни истеъмол этишса, Марказий Африкадан келганларга сабзавотли таомлар манзур бўлади. Шведлар, турклар ширинликка ўч бўлишади. Корея, Венгрия, Ҳиндистон, Вьетнам ва Мексикадан келганлар учун эса аччиқ таомлар маъқул. Немислар кўпроқ торт ва бутербродларни хуш кўришади, французлар учун эса хилма-хил сардаклар яхши. Италияликлар макаронни кўпроқ истеъмол қиладилар. Жанубий Америкадан ташриф буюрганлар маккажўхори таомларини, Шимолий Америкадан келганлар эса сарделька, музқаймоқ, сутни хўш кўришади. Шимолий Ҳиндистон, Покистон, Афғонистон ва Эрондан келган меҳмонларга барча ўзбек таомлари манзур бўлаверади, чунки уларнинг таомлари ҳам бизникига ўхшайди. Голландия ва Бельгияда пишлоқни яхши кўришса, Болгария ва Югославияда кабоб кўпроқ истеъмол қилинади. Испания ва Португалияда мол гўшти ва балиқ гўшти, салатлар аҳамиятга эга овқатлар ҳисобланади. Венгрияда қалампир дўлма, Чехословакияда картошкали таомлар биринчи ўринда туради.

УЙ ШАРОИТИДА ҲАМ ТАЙЁРЛАНАДИ

⊙ Чаканда ёғи киши саломатлиги учун ниҳоятда фойдали эканлиги бугунги кунда сир эмас. Аммо бу дори сотувда қиммат. Уни уй шароитида тайёрлаш мумкин эмасми!

Санoат ИНОҒОМОВА,
уй бекаси.

МУТАХАССИСЛАРНИНГ фикрига кўра мумкин. Бунинг учун чаканда ўсимлигининг ҳосили куз фаслида, айни пишиб етилган ва ўзига кўп миқдорда ёғ тўплаган пайтда йиғиштириб олинади. Улар илиқ сувда ювилиб, офтобда яхшилаб қуритилади. Шундан сўнг поясидан шарбати олиниб, юқа ёйилган ҳолда яна бир қанча вақт ағдариб турилади. Обдон қуригандан кейин поялар меваси билан бирга шарбатини чиқарадиган мосламада кукун ҳолга келгунча яхшилаб майдаланади. Навбатдаги босқичда ҳосил бўлган кукун шиша идишга солиниб, устидан 40—50 даража иссиқда қиздирилган пахта ёғи қуйилади. Ёғ кукунни юза кўмиб туриши зарур. Идиш хонадаги қоронғироқ жойда 5—7 кун сақланади. Кейин эса ёғ фильтрланади ва бир қанча вақт яна тинитилади. Ҳосил бўлган чўкмадан фориғ этиб, ишлатишга тайёр бўлган доридан фойдаланилаверади.

ХОНАДОНДА ИССИҚХОНА

⊙ Қишда таомга сархил кўкатлар ишлатиш нақадар фойдали. Шуни эътиборга олиб балконда иссиқхона қурмоқчи эдик. Агар имкони бўлса газетада мутахассис маслаҳатини ёритсангиз.

Усмон ҚОРАБОЕВ,
Гулистон даҳасидаги кўп қаватли уйда яшовчи фуқаро.

БАЛКОНДА иссиқхона қуриш учун балконнинг бўйлама тўсиғига металл тасмалардан учта кронштейн ўрнатиб, улар устига иссиқхона асоси ёғоч плита ётқизилади. Кронштейнларга периметр бўйича эни 70 миллиметрли борт тахталари маҳкамланади. Уларга тўртта бикир (20х4 миллиметр) вертикалига ўрнатилади. Ўз навбатида буларга олд, ён, орқа ва устки томонлардан органик шишалардан девор ва қопқоқ маҳкамланади. Олди томонидаги шиша девор ошиқ-мошиққа ўрнатилиб, бемалол очилиб ёпиладиган қилинади. Бутун қиш давомида кўк пиёз тановул қилиш учун оддий парникни дераза токчасига ўрнатиш мумкин. Шу мақсадда рухли том тунукасидан ваннача ясалади, унга диаметри 20—40 миллиметрли тешиклари бўлган тунука қопқоқ ёпилади. Конструкциянинг ўлчамлари ва тешиклари сони хоҳлаганча ҳамда пиёз йириклигига боғлиқ бўлади. Ванначанинг баландлиги 50—60 миллиметрдан ошмаслиги тавсия қилинади. Шунда пиёзнинг ўсган илдизлари сувга тегиб туради.

Шавкат САЪДИЕВ
тайёрлади.

Пойтахтликлар ва Тошкент меҳмонлари шаҳримизнинг сўлим гўшалари ҳар фаслда ўз жозибаси, тароватн билан киши эътиборини ўзига жалб қилишини яхши билишади.

Нўъмонжон Муҳаммаджонов суратлари.

ЎЗБЕКИСТОН Республикасининг истиқлолга юз тутиши ва унинг натижаси ўлароқ жаҳондаги мамлакатлар билан дўстлик ва ҳамкорлик алоқаларининг ривожланиши туфайли жумҳуриятимиз аҳолисининг хорижий мамлакатларга чиқишлари учун ҳам кенг имкониятлар очилди. Саёҳат уюштириш билан машғул бўлган турли хил фирма ва компаниялар, ширкатлар таклифларига биноан ўзингизга ёққан йўналишни танласангиз бас — бемалол йўлга чиқишингиз мумкин. Мароқли сафар учун пулингиз ва ишдан бўш вақтингиз бўлса ишингиз беш. Албатта пул масаласини ҳал этишнинг икки асосий йўли бор: ёки аввалдан тишингиз ковагида асраб юрган маблағдан фойдаланасиз ёхуд яқин қариндошларингиз, таниш-билишларингиздан қарз кўтарасиз. Хорижга йўл олиш учун бўш вақт топишнинг эса меҳнат таътилидан бошқа йўли йўққа ўхшайди. Бироқ, маълум бўлишича, бунинг бир қанча ғаройиб усулларини ҳам топиш мумкин экан. Уларни юлдузни бенарвон урадиган сайёҳлар иши билан шуғулланаётган шаҳар прокуратурасининг абжир ходимлари «кашф» этишди.

** Тошкент шаҳар прокуратурасида*

АЛДОҚЧИ САЙЁҲЛАР

Асосий вариантлар иккита — саёҳат учун зарур бўлган ҳужжатларни иш жойида расмийлаштирмасдан туриб жўнаш (яъни, киши бир вақтнинг ўзида саёҳатда ва иш жойида бўлади, деб тасаввур қилаверасиз) ва хизмат жойига вақтинчалик ишга яроқсиз эканлиги ҳақидаги қалбаки ҳужжатларни топширишдан иборат. Ушбу усулларнинг «ишбилармонлар» учун бири-биридан зўрлигини эътироф этиш керак: саёҳатдан дам олиб қайтган туристлар ишга чиқиб маошларини тўлалигича оладилар, бу ҳам етмагандай уларга давлат ижтимоий суғурта фондидан кўмак ҳам кўрсатилади.

Бундан ташқари айрим корхона, муассаса ва ташкилотларнинг раҳбарлари ушбу ташкилотда хизмат қилмаган кишилар учун ҳам қалбаки ҳужжатлар тайёрлаганликлари ҳақидаги фактлар ҳам аниқланди.

Гапимиз қуруқ бўлмаслиги учун мисолларга мурожаат қилайлик. Иш жойида зарур ҳужжатларни расмийлаштирмасдан хорижга жўнаганлар орасида раҳбарларнинг борлиги айниқса кишини таажжубга солади. Жумладан, «Ўзбекбирлашув» бош ҳисоблаш марказининг ходимлари — директор ўринбосари (ҳозир эса директори) Е. С. Арутюнянц, лойиҳанинг бош муҳандиси Ю. Т. Мальковлар шундай йўл тутишган. Бу ҳам майлия, гапнинг энг қизиғи қуйида: улар билан бирга умриларида Бош ҳисоблаш марказига остона хатлаб ҳам кирмаган, бироқ ушбу ташкилот орқали қалбаки ҳужжатларини тўғрилаган ҳарбий қисм кутубхоначиси Ш. Х. Салоҳиддинова, «Синтез» қўшма корхонасининг бухгалтери С. Г. Йўлдошева, 161-ўрта мактабнинг битирувчиси Е. В. Яковлевалар ҳам мазза қилиб дам олиб қайтишган. Шунингдек, «Ўзбекбирлашув» БХМнинг бош муҳандиси А. Ф. Салоҳиддинов ҳам ўзининг бир неча иш кунини Польшага қадам ранжида қилиш учун сарфлаган. Марказнинг юқоридаги тилга олинган хизматчилари хориждан келганларидан сўнг иш жойида бўлмаган вақтлари учун ҳатто 790 сўм миқдорида маош ҳам олганлар.

Шунингдек, иш вақтини саёҳат учун «унумли» сарфлаганлар орасида Польша ва Болгарияга бориб келган сартарошлик хизматлари комбинатининг хизматчилари А. С. Тен, Н. Ю. Серова Л. А.Поцелуевалар ҳам бор. Аёллар устаси И. В. Забегайло эса Польшага сафар учун антиқа усулни қўллаган. Миробод район соғлиқни сақлаш бўлими тасарруфидаги 2-болалар поликлиникасининг ходимлари шифокор-жарроҳ Л. С. Сеитнабиева, педиатрия бўлимининг мудири Л. М. Чен ва бошқа шифокорларнинг даволаш ишлари бўйича ўринбосари М. Г. Абдуназаровалар томонидан хаста болага қараш учун берилган касаллик варақасидан фойдаланган. Сафардан қайтгач, уялмай-нетмай касаллик варақаси бўйича давлат ижтимоий суғуртасидан кўмак ҳам олган.

Меҳнат таътилини расмийлаштирмасдан Дунай бўйига дам олишга йўл олганлар қаторида «Узоптгалантерея» республика улгуржи идорасининг ходимлари — товаршунос А. А. Аюпов, омборчи Г. С. Файзиевлар ҳам бор. «Ташгалантерейторг»га қарашли 43-дўконнинг мудири Т. Баҳромов ва шу дўконнинг сотувчиси А. Раҳматуллаевлар ҳам иш кунларини Ҳиндистон сафарига сарфлаганлар.

Умуман, Польша Республикаси нимагадир кейинги пайтларда ҳамшаҳарларимизни ўзига оҳанграбодай тортмоқда. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси кимё институтининг кичик илмий ходимлари Г. Б. Раҳимова ва М. Қўчқоровалар ҳам ишхонада ўтириб ишлашдан кўра Европа мамлакатига саёҳатни афзал кўрганлар. Ушбу институт кимё лабораториясининг илмий ходими Д. Одилов эса юқоридаги мақсад учун эски синалган усул — касаллик варақасидан фойдаланган. Бироқ, шуниси ажабланарлики, табелда уларнинг исм-шарифлари тўғрисида + белгилари қўйилган. Яъни лаборатория мудирлари А. А. Аъзамхўжаев, Э. А. Ориповлар ҳамда силикатлар кимёси лабораторияси бўйича жавобгар М. Т. Муҳамеджоновалар меҳнат интизомини бузувчиларга нисбатан ҳомийлик қилганлар.

Иш вақтини хорижий мамлакатларни томоша қилишга сарфлаб, ўзлари йўқ пайтларидаги маошларини қуртдай санаб олганлар орасида Малайзия сафаридан «катта таассурот»лар билан қайтган Тошкент ресторанлар трестига қарашли «Гулнора» қаҳвахонасининг директори О. Миртемирова, Бирлашган Араб Амирликларига сафар қилган шу қаҳвахона ошпаз-бригадири М. А. Азимова, Малайзияда бўлган ресторанлар тресті тайёрлов фабрикасининг ошпаз-бригадири А. М. Усмоновлар ҳам бор.

Вақтинчалик ишга лаёқатсизлик варақасига «учламчи асаб невралгияси» ташҳиси қўйилган ҳолда Польшага шундай оғир хасталик билан «Скопле» дўконининг сотувчиси О. Умаров ҳайтовур эсон-омон бориб келди. Унга эса бу қалбаки ҳужжатни Шайхонтоҳур район соғлиқни сақлаш бўлимига қарашли 35-поликлиниканинг асаб хасталиклари шифокори Х. А. Ғафурова ва шу поликлиниканинг тор доирадаги мутахассисликлар бўлимининг мудираси Ш. М. Султоновалар врач номига доғ туширган ҳолда берганлар.

Тошкент тиббиёт институти таъминот бўлимининг бошлиғи Х. Х. Жаҳонгиров эса саккиз кун Ҳиндистон сафарида бўлди. Бироқ у бу ҳақда ўз раҳбариятини огоҳлантирмади, балки касаллик варақасини Собир Раҳимов район соғлиқни сақлаш бўлимига қарашли 34-поликлиника шифокорлари: терапевт Г. Мамадалиева ва бўлим мудираси Д. Ориповалар ёрдамида «тўғрилади». «Кўнгилли» ва «фойдали» ишларни ўзаро уйғунлаштирган Жаҳонгиров саёҳатдан сўнг ишхонасидан берилган 750 сўмни ҳеч виждони қийналмай санаб олган.

34-поликлиниканинг юқорида тилга олинган бўлим мудираси Д. Орипова, бироқ бу гал участка терапевти Д. Солиева билан ҳамкорликда ишга лаёқатсизлик тўғрисидаги сохта маълумотномани 2-Тошкент Давлат тиббиёт институти бош шифокорининг иқтисодий масалалар бўйича ўринбосари З. Х. Мусаевага берганлиги айниқса Мусаевани беҳад қувонтирди. Чунки у Бирлашган Араб Амирликларини «зиёрат» қилиб келгач, давлат ижтимоий суғурта фондидан 1.705 сўм пул ҳам олди.

2-Тошкент давлат тиббиёт институти клиникаси қошидаги туғруқхонанинг шифокор-анестезиологи Б. Носирхўжаев ҳам гарчи хорижга бориб келиш хизмат вазифаси доирасига кирмаса-да Польша саёҳати учун тўлалигича маошини олди.

Юқоридаги мисоллардан кўриб турганимиздек, саёҳат ишқибозлари учун мавжуд қонун-қоидаларни бузиш чўт эмас ва бу ҳол тобора кўпайиб бормоқда. Қонун бузилиши юзасидан барча фактлар бўйича пойтахт прокуратураси маълум чора-тадбирларни қўлламоқда. Чунончи, қонунбузар нопок шахслар томонидан ишламаган кунлари учун ноқонуний равишда олган маош ҳамда давлат ижтимоий суғуртасидан олинган кўмак учун давлатга етказилган зарар тўла қопланди. 40 дан ортиқ мансабдор шахслар маъмурий жавобгарликка тортилди.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки, Тошкент шаҳар прокуратураси алдоқчи сайёҳларни аниқлаш юзасидан ўз фаолиятини давом эттирмоқда ва хориж саёҳатига қонуний меҳнат таътилига чиқиб эмас, балки турли қинғир йўллардан фойдаланиб бориб келмоқчи бўлганларни бу ножўя қадамни қўйишдан олдин яна бир бор огоҳлантирмоқчимиз. Бинобарин, биз фақат саёҳат ишқибозларинигина эмас, балки ўзларининг бутун муаммоларини иш вақтида бажариш билан машғул бўлган ёхуд вақтинчалик ишга лаёқатсизлик ҳақидаги қалбаки ҳужжатлардан фойдаланиб кайф-сафо қилиб юрганларни ҳам огоҳлантирамиз: қинғир қадам ташлаб тағин тумшуғингиздан илиниб қолманг.

Анвар МИРЗАЕВ,
Тошкент шаҳар прокурорининг биринчи ўринбосари, адлия катта маслаҳатчиси.

** Элатлар, одатлар*

КУЁВ УЧУН СИНОВ

ҚАДИМИЙ анъана — куёвлар учун «Никоҳ синови» ҳозир ҳам айрим ерларда сақланиб қолган. Гибрид оролларидан бирида куёв никоҳ олдидан чети океанга туташ баланд тепаликдаги «Севишганлар девори»да бир кечани ўтказиши лозим. Бу шундай жойки, салгина эҳтиётсизлик қилинса пастга қулаш мумкин. Балки «хавфли синов»ни такрорламаслик учун ҳам бу ерда эр-хотиннинг ажралиши жуда камдир.

* * *

БРЕМЕНДА (ГФР) ўрта асрга хос одат сақланган: никоҳ арафасида куёв келин турадиган уйнинг зиналарини яхшилаб супуриши керак. Айтишларича, келин бўлғуси умр йўлдошининг хулқини ана шу ишни қандай бажаришига қараб баҳолар экан...

* * *

Яхши куёвга дуч келган киши ўғил топади, ёмон куёвга дуч келган киши эса қизидан ҳам ажралади.

КЕЛИН ТАНЛАШ

ҲИНД чойлари азалдан ва ҳанузгача жаҳонда машҳур. Ҳиндлар учун у нафақат ичимлик, балки таом ҳам. Бир пиёла чойдаги қувват бир тўғрам нонга тенг эканлиги аниқланган. Энди чойга сут, қаймоқ, сариёғ, асал ҳамда анвойи зираворлар қўшиб дамлайдиларки, бундай чой дарҳақиқат таом вазифасини ўтайди.

* * *

Деҳли, Мадорас, Калькутта каби ҳар бир вилоятнинг ўзига хос бўлган чой дамлаш усуллари мавжуд. Бўлажак келин чой дамлашнинг ана шу усулларидан воқиф бўлиши, уйига ташриф буюрган меҳмон дастурхонига таомилга кўра чой дамлаб қўйишни билиши керак.

* * *

АВСТРИЯДАГИ расм-русумга кўра келин студель деган таомни қандай тайёрлай олишига қараб танланар экан. Ушбу таом олма солиб пишириладиган рулет бўлиб, унинг хамирини шундай маҳорат билан қориш ва ёйиш зарурки, кўриниши ва нафислиги Вена қизларининг гўзаллигига монанд бўлсин.

Абдуқаҳҳор ШУКУРОВ тайёрлаган.

** Ҳайвонот оламида*

ЎЗ-ЎЗИГА СУИҚАСД

ТИҚ этса эшитилгудек, ҳаммаёқ жим-жит. Кўрфазда сукунат ҳукмрон. Биргина чоғроққина кема (яхта)нинг қирғоқ яқинида «сайр» қилиб юрганини ҳисобга олмаса... Шу пайт денгизчиларнинг бири жон ҳолатда: «Наҳанглар, наҳанглар, оғайнилар!» деб қичқириб юборди. Ҳамма кема саҳнига (палубага) югуриб чиқди. Улар шу ондаёқ қирғоқ томонга шитоб билан сузиб келаётган йирик-йирик қорамтир шарпаларни кўриб, жой-жойларида қотиб қолдилар. Негаки наҳанглар бир-иккита эмас, кўп, жуда кўп эди. Жуда ҳам юқори тезликда, гўё тўп ўқидай учиб-сузиб келаётган бу наҳанглар ўзларини қирғоққа урибоқ чил-парчин бўлардилар. Жонлари чиққунча уёқ-буёққа ағанаб, тўлғаниб ётардилар.

Уэстрей ороли бекат назоратчиси Эндрю Макаллистер ўз одатича кўрфаз қирғоқларини кўздан кечира бошлади.

Тўлқинлар қирғоққа оҳиста уриларди, денгиз осойишта нафас оларди. Эндрю кузатув бекати минорасига яқин келганида ҳув наридаги қирғоқда типирчилаб ётган бу денгиз ҳайвонларига кўзи тушиб, «Ахир булар наҳанглар-ку» дея олди аранг ажабланиб. Шу пайт бир наҳанг боласи ҳам ўзини қирғоққа уриб, ўз-ўзини нобуд қилиш билан овора эди. Бу ерда ҳалок бўлаётган китларнинг худди одам хўрсинишига ўхшаш инграган товушлари инсон юрагини ҳам бурда-бурда қилиб юборгудай эди. Китлар жами тахминан қирқтача эди. Нима қиларини билмай, боши қотиб қолган Эндрю ўзига таниш бўлган яхтанинг қирғоқ томон сузиб келаётганини кўриб, бироз таскин топди. Кемадан аввалроқ, қайиқчада келган уч йигит дарров ишга киришиб кетди. Улар енгилроқ наҳангларни судраб-судраб, яна сувга тушириб юборишарди.

Орадан кўп ўтмай, бошқа ёрдамчилар ҳам етиб келишди. Маҳаллий аҳоли қутқарув бекати хизматчилари билан биргаликда қирғоққа чиқиб қолган наҳангларнинг устидан челаклаб-челаклаб сув қуя бошлашди. Сузгичларини эса обдон қумдан тозалашди. Бу — австралияча қутқарув усули эди. Австралияда атроф-муҳитни ҳимоя қилувчилар денгиз жониворларининг ўзларини қирғоққа отиб ҳалок қилиш ҳолларини камайтириш учун ана шундай самарали чоралар кўрадилар.

Орадан ҳеч қанча ўтмай, қутқарув кемалари ҳам пайдо бўлди. Эндрю Макаллистер ва бошқалар бироз енгил тортишди. Чунки узоқ уринишлардан сўнг атиги 7 тагина кит хавф-хатардан қутқарилган эди, холос. Одамлар ҳолдан тойишди. Энди улар пўлат арқонларини наҳангларнинг думларига боғлаб, денгиз ичкарисига тортишга ёрдамлашиб турдилар.

Ер юзи ҳайвонот оламида наҳанглар — китларнинг жамоа бўлиб ўзини ўзи ҳалокатга маҳкум этиш ҳоллари сирли ҳодиса, жумбоқ бўлиб қолмоқда. Сўнгги йилларда бундай ҳодисалар Австралия, Индонезия, Британия оролларида тез-тез содир бўлиб туради.

Инглиз олимлари бир неча бор наҳанг тўдаларини Шотландия оролларидан Фарер архипелагига кўчиб ўтаётганлигининг гувоҳи бўлишган. Шу ҳодиса ҳам ҳалигача жумбоқ бўлиб турибди.

1950 йилда 65 та наҳанг Оркней архипелаги таркибидаги Стромсей ороли қирғоқларида ўзларини нобуд қилганлар. Беш йилдан сўнг худди шу ерда — Уэстрей ороли қирғоқларида 66 та наҳанг ўзларини қирғоққа уриб, ҳалок бўлганлар. Энди эса... мана, Макаллистер гувоҳ бўлиб турган ҳодиса...

Кўпгина олимлар жониворларнинг тўсатдан ҳаракат йўналишларини ўзгартириб, ўзларини қирғоққа ураётгани сабабини изоҳлашга интилмоқдалар. Наҳангларнинг ёппасига ўзларига суиқасд қилишларини баъзи олимлар сувости кемаларининг кўпайиши билан изоҳласалар, бошқа бирлари денгиз тубидаги вулқонлар ва зилзилаларни сабаб қилиб келтирадилар. Яна бир гуруҳ тадқиқотчилар эса ультратовуш тўлқинларнинг наҳангларда мавжуд мураккаб эхолокация таркибига салбий таъсири билан боғлайдилар. Маълумки, бу денгиз жониворлари товушни беш километр олис масофадан сезиш қобилиятига эга.

На чора, табиат сирли бўлгани каби наҳангларнинг ўз-ўзига суиқасди ҳам ҳали-ҳануз сирли бўлиб қолмоқда.

Зоир ТУРСУНОВ.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

АЗИЗ ҚИЗЛАР!

АГАР ОЛДИНГИЗДА КАСБ ТАНЛАШ МУАММОСИ ТУРГАН БЎЛСА БИЗНИНГ ҲУЗУРИМИЗГА,

Тошкент «Тўқимачилик комбинати» ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасининг

ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИГА

ЎҚИШГА КЕЛИНГ!

Бу ерда сиз малакали касб эгаси бўлиб етишасиз ва юқори ҳақ тўланадиган ишга ўрнашасиз.

Бизнинг комбинатимиз — мустақил шаҳарча бўлиб, унда ҳамма нарса: тиббий-санитария қисми, поликлиника, сиҳатгоҳ, спорт мажмуи, Маданият саройи, ошхоналар, сабзавот ва озиқ-овқат дўконлари, буғ ҳаммомлари билан маиший комплекслар, хушрўйпарварлик салонлари, сартарошхоналар муҳайё. Комбинатда танқис моллар, озиқ-овқат маҳсулотлари сотилади. Тошкент денгизи соҳилларида ва тоғ ён бағрида катталар ва болалар учун дам олиш масканлари бор. Маъмурият боғ ҳовлилар, шахсий қурилишлар олиб бориладиган ер участкалари сотиб олиш учун энг қулай шарт-шароитларни яратиб берган.

Келгусида кутиладиган ана шундай истиқбол манзаралари Сизни озми-кўпми қизиқтириб қолган бўлса, ўқиш, ишлаш ва меҳнатга ҳақ тўлаш тартиблари билан танишиб чиқинг.

8 ой давомида Сиз тўқувчи; текислаш, айлантириш, эшиш ускуналарининг оператори; йигирувчи касбларини эгаллаб чиқасиз.

Дастлабки икки ой давомида назарий таълим курси ўзлаштирилади. Ана шу даврда ўқувчилар ойига 1000 сўмдан стипендия оладилар. Икки ойдан кейин корхонада ишлаб чиқариш таълими бошланади. Бутун ўқиш давомида (дастлабки икки ойдан ташқари) ўқувчиларга 100 фоиз миқдорида иш ҳақи тўланади. Ўқувчиларнинг бутун ўқиш давридаги умумий иш ҳақи ойига стипендия билан бирга 1500 сўмдан 5000 сўмгача маблағни ташкил этади. Ўқувчиларга ҳар бир иш куни учун 15 сўмдан тушлик овқат пули берилади.

Ўқиш тугагандан сўнг бевосита комбинатдан иш берилади. Асосий касблардаги ишчиларнинг иш ҳақи ойига 3000 сўмдан 7000 сўмгача ва ундан ҳам юқори бўлиши мумкин.

Сиз шаҳар атрофидаги районларда яшайсизми? Ундай бўлса ишга ва ишдан уйга қатнашда хизмат транспортидан фойдаланишингиз мумкин.

Бизнинг корхонамиз Юқори Чирчиқ, Чиноз, Янгийўл, Қибрай, Ўрта Чирчиқ районларига доимий автобус қатновларини йўлга қўйган.

Ўқишга расмийлаштириш масалалари юзасидан қуйидаги манзилда жойлашган кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин: Қушбеги кўчаси, 6-уй.

33, 34, 45, 69, 79, 182-автобуслар; 2, 6, 13, 16-троллейбуслар; 7, 9, 11, 24, 28-трамвайлар билан «Тўқимачилик комбинати» бекатигача бориладн.

Телефонлар: 53-97-09, 53-18-72, 53-97-05, 55-44-85, 55-44-96.

Ижарадаги Тошкент «Тўқимачилик комбинати» ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмаси.

ТВ МУҲТАРАМ ТЕЛЕТОМОШАБИНЛАР ВА РАДИОТИНГЛОВЧИЛАР! Р

Ўзбекистон ҳудудида намойиш этиладиган барча телекўрсатувлар ҳамда радиоэшиттиришлар ҳақида олдиндан батафсил маълумот бериб борувчи республикадаги ягона нашр —

“ТОШКЕНТДАН ГАПИРАМИЗ ВА КЎРСАТАМИЗ”га

1993 йил учун ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА

Обуна баҳоси: бир ойга — 8 сўм 75 тийин.
бир йилга — 105 сўм.

Нашр кўрсаткичи — 75490.

Обуна “Союзпечать” ташкилотлари ҳамда алоқа бўлимларида чекланмаган миқдорда қабул қилинади.

Мабодо, жойларда обунани расмийлаштириш билан боғлиқ саволлар туғилса, “Шарқ” нашриёт-матбаа концернининг Матбуот тарқатиш агентлигига (телефон: 33-58-72), ҳамда Ўзбекистон Алоқа вазирлиги Республика Матбуот тарқатиш марказига (телефон: 33-60-78) ёки ҳафтанома таҳририятига (телефон: 33-32-93) мурожаат қилишингиз мумкин.

«ШАРҚ» НАШРИЁТ-МАТБААЧИЛИК КОНЦЕРНИ

«Канцелярия китоби», «Ҳисоб-китоб дафтари» шунингдек турли хилдаги босма иш қоғозларини тайёрлаб бериш юзасидан

БУЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Буюртмалар Ленинград кўчасидаги хизмат биносида, сешанба, пайшанба, жума кунлари соат 10 дан 16 гача қабул қилинади. Саволлар билан қуйидаги телефонларга мурожаат қилишингиз мумкин: 33-90-50, 33-84-78, 32-55-31.

М. Турғунбоева номидаги «БАҲОР» халқ рақс ансамбли қошидаги миллий рақс мактаб-студиясига 10 ёшдан ошган қизлар ТАКЛИФ ЭТИЛАДИ.

Маълумотлар олиш учун 33-50-25, 33-68-26 ва 39-12-78 телефонларига мурожаат қилишингиз мумкин.

Ансамбль маъмурияти.

ТЕАТР

А. НАВОИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 21/X да Севги афсонаси, 22/X да Бал-маскарад, 23/X да Жизель.

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21/X да Олтин девор, 22/X да Юлдузли тунлар, 23/X да Зебуннисо.

«Умид» савдо-ишлаб чиқариш акционерлик жамияти жамоаси шу идоранинг 32-дўкони мудири Турғун РИЗАЕВнинг вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

«Умид» савдо-ишлаб чиқариш акционерлик жамияти жамоаси шу идоранинг 35-дўкони мудири Ҳикматулла Шукурович УБАЕВнинг вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Тошкент оқшоми

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона —32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.30. © Буюртма Г—345 ■ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10